

Somut Olmayan Kültürel Miras Kaynağı Olarak Düğün Törenlerinin Kuşaklar Arası Uzlaşısı Ünsuru Şemsiyesinden Gözlemlenmesi

Observing Wedding Ceremonies as an Intangible Cultural Heritage Source through the Lens of Intergenerational Consensus

Hilal Taşkın^{1*}

Tuğçe Boran²

* Sorumlu yazar
Corresponding author

¹Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi,
Türkiye
E-mail: hilalkarakas0@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0132-4827

²Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Türkiye
E-mail: tugceboran@sakarya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5674-4090

Başvuru/Submitted: 18.07.2024
Son Düzeltme/Last Revision: 23.09.2024
Kabul/Accepted: 03.10.2024

Atıf bilgisi / Citation:

Taşkın, H. & Boran, T. (2024). Somut olmayan kültürel miras kaynağı olarak düğün törenlerinin kuşaklar arası uzlaşısı unsuru şemsiyesinden gözlemlenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi-IBAD Journal of Social Sciences*, (17), 87-112.
<https://doi.org/10.21733/ibad.1518591>

Turnitin Similarity Index 4%

ÖZ

Toplumun benimsemiş olduğu değerler düğün törenlerinin yapılaş şekillerinin oluşumunu sağlarken alışlagelmiş olan gelenek ve göreneklerin de devam ettirilmesini mümkün kılmaktadır. Düğün törenlerinin biçimi, nerede, nasıl yapılacağı kültürlere göre değişiklik göstermektedir. Diğer yandan kültürün devamlılığının sağlanması hususunda düğün törenlerine karşı kuşaklar arası farklı bakış açıları gözlemlenmektedir. Yapılmış olan bu çalışmada örneklem olarak belirlenen 4 çiftin; evlilik sürecinde yaşadıkları gözlemlenmiştir. Yapılandırılmamış doğal ortam gözlemi benimsenerek törenlerde; gelenek ve göreneklerin yaşanışında evlilik törenlerine dair sahip olunan görüşlerin kuşaklar arasındaki farklar ve bu farklara bulunan uzlaşısı yöntemleri araştırılmış olup düğün ritüellerinin devamlılığında annelerin ve gelin adaylarının baskın bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Kültürel miras unsurlarımızdan olduğu kabul edilen düğün törenlerinin yapılaşında kuşak farklılıklarının etkili olabileceği sonucuna ulaşılırken yine kıymetli bir kültürel değer olan ailede gerekli olan uzlaşısının önemi anlaşılmıştır. Ailelerin çocukları üzerinde hakimiyet kurma isteği, elde edilen bir diğer veri olurken bu durum sahip olunan kültürel değerlerin bir başka unsuru olarak yorumlanabilmektedir. Aynı zamanda günün koşullarının düğün törenlerinin yapılaş biçimleri üzerinde etkili olabildiği gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyoloji, Kültür, Kültürel Miras, Kuşaklararası İletişim, Tören, Düğün Töreni

ABSTRACT

The values embraced by society shape the way wedding ceremonies are conducted, while also allowing for the continuation of traditional customs and rituals. The structure of wedding ceremonies, including where and how they are held, varies across cultures. However, different generational perspectives on wedding ceremonies can be observed, particularly regarding the continuity of cultural traditions. This study observed four couples during their marriage process as samples. The research employed unstructured natural environment observation to explore the differences in generational views on wedding ceremonies, the living of traditions and customs, and the reconciliation methods used to address these differences. The study found that mothers and brides-to-be play a dominant role in maintaining wedding rituals. While generational differences were found to influence the performance of wedding ceremonies—considered an important part of our cultural heritage—the significance of consensus within the family, which is also a valuable cultural aspect, was highlighted. Additionally, the desire of families to exert control over their children was identified as another element of cultural values. It was also observed that contemporary conditions can influence how wedding ceremonies are performed.

Keywords: Sociology, Culture, Cultural Heritage, Intergenerational Communication, Ceremony, Wedding Ceremony

GİRİŞ

Toplumsal hayatta bireyleri birbirine bağlayan unsurlar olduğu bilinmektedir. Mutluluk, mutsuzluk, iyi, kötü gelişmeler, kayıplar, kazançlar ortak değerleri paylaşan, toplumu oluşturan bireylerin benzer tepkiler verdiği durumlardır. Düğün törenleri de ortak değerler etrafında şekillenen etkinlikler kapsamında görülmektedir. Düğün törenleri aynı zamanda kültürel mirasın sözlü iletişim yöntemiyle gelecek nesillere aktarılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Coğrafya ve kültürel değerlere göre değişiklik gösterdiği bilinen düğün törenlerinin yapılış şekillerinde gelenek, görenek, toplumsal normlar ve daha pek çok toplumsal değerlerin etkilerini görmek mümkündür. Gelinin kıyafetinden, ne takacağına, hangi renkleri tercih etmesi gerektiğine, yapılan eylemlerin sıra ve şekline, konuklara ikram edilen ve edilmeyen her şeyde vb. kültürel alışkanlıkların etkileri görüldüğü gibi şekillendirici bir mekanizma olarak bireylerin hayatlarını düzenlediği de izlenmektedir.

Bununla birlikte törenler; somut olmayan kültür mirası olarak kabul edilmektedir. Somut olmayan kültür unsurlarının korunmasının, nesillerin birbirine duyduğu saygıyla iş birliği içerisinde kültürün devamlılığının sağlanmasının amaçlandığının belirtildiği ‘Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi’nde sözlü gelenekler, törenler, gösteri sanatları, el sanatları somut olmayan kültürel miras kapsamında tutulmaktadır.

Bu çalışmada, nişanlanma evresinden düğün sonuna kadar gerçekleşen incelemelerde; cevabı aranan sorular çerçevesinde elde edilen veriler referans alınarak düğün törenlerine dair kuşaklar arası bakış açısı yorumlarının yansımalarının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç etrafında 4 çiftin nişan töreninden düğün sonuna kadar yaşadığı evlilik sürecinin incelenmesi planlanmıştır. Araştırmacıların kültürün gelecek nesillere aktarımı konusuna olan ilgileri ile birlikte zaman kısıtı ve ulaşılabilirlik kolaylığı gözetilerek belirlenen bu örneklem yapılandırılmamış doğal ortam gözlemi yöntemi kullanılarak analiz edilerek sunulacaktır. Uzun bir süreci kapsayan hazırlık ve törenlerin bütününcü incelenmesinin zorluğu sebebiyle ileriki bölümlerde detaylı olarak açıklanacak olan; 4 evre halinde gözlemlerin yapılması uygun bulunmuş olup tören içeriklerine dair oluşturulmuş olan sorulara cevap aranacaktır.

Bu çalışmaya başlamadan önce alana yönelik kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Düğün törenleri kapsamında taranan literatürde elde edilen çalışmalar ve araştırmacılar şu şekildedir:

Midyat Süryanilerinin Düğün Gelenekleri adlı çalışmada Eroğlu ve Sarıca (2012) görüşme ve gözlem yöntemlerini kullanarak Midyat’taki Süryani halkının sahip olduğu folklor yapısını araştırmıştır. Ünal (2016) tarafından ortaya konan Yahudi Düğün Gelenekleri araştırmasında ise Yahudi düğün gelenekleri düğün öncesindeki hazırlıklar ve düğün olmak üzere ikili bir süreçte incelenmiş olup Anadolu’daki düğün gelenekleriyle benzer emarelere rastlandığı belirtilmiştir. Türk ve Rus Halklarında Eskimeyen Gelenek Düğün çalışmasında Demir (2016) Türk ve Rus halklarının sürdürüle gelen düğün geleneklerini anlatırken iki kültür kapsamında benzeşen ve ayrılan yönleri açıklanmıştır. Alpargu (2019) Nogayların sahip olduğu düğün geleneklerine çalışmada yer verirken Erdoğan (2019) Seyyah Notlarına Göre Safevilerde Düğün, Ölüm, Yas ve Bayram Merasimleri adlı çalışmayı ortaya koymuştur.

İçtimai Gelenekler Açısından Selçuklularda Toy, Düğün Törenleri ve Gelenekleri (Sultan Alp Arslan Dönemi) çalışmasında Başdın (2017) Sultan Alp Arslan döneminde Selçuklularda toy, düğün törenleri ve geleneklerinin sosyal açıdan önemine vurgu yapmıştır. Kahvecioğlu Sarı

(2017) ise Honaz'da yaşayan Ahıska Türklerinin düğün törenlerine dair yapmış olduğu çalışmada, kültürün değişmeden devam ettirildiğini iletilmiştir. Nuruzade (2018) ve Mammadova (2022) tarafından Azerbaycan geleneksel düğün törenlerinin sahip olduğu özellikleri; Keleş (2017) ise Kırgızlarda nişan ve düğün ritüellerini incelemiştir. XIX.yüzyıl Nasturileride, Tatarlarda, Türkmenlerde, Yörüklerde, Makedon Türklerinde, Urfa Ermenilerinde düğün gelenekleri diğer araştırma alanları olmuştur (Dalyan, 2011; Zaripova Çetin, 2005; Çakır, 2020; Erdem Nas, 2015; Turan, 2014; Özşavlı, 2017). Somut olmayan kültürel miraslarımızın korunması hususunda Özen ve Adar (2020) tarafından Dodurga düğünlerinin incelendiği gözlenmektedir.

Erzincan Düğün Geleneklerinde Değişim çalışmasında görüşme yönteminden faydalanılarak Erzincan yöresinde gerçekleştirilen düğün ritüellerindeki değişimler Dikici ve Şener (2022) tarafından araştırılmıştır. Aydın Yöresi Tahtacılarında Düğün Gelenekleri: Bayrak Dikme-Tapı/Sahabı-Baş Kurbanı-Barışma Yemeği-Ocak Kazma Ritüelleri, Akyürek, 2020; Trabzon-Arsin İlçesi Düğün Adetleri, Kabak, 2017; Sivas Düğünlerinde Gelin Hamamına Gelin Bohçası Hazırlama Geleneği, Subaşı, 2018; Günümüz İzmir Yöresi Düğün Geleneklerinde Tasavvufi Müzik Unsurları ve İşlevleri, Demirbaş, 2010; Geleneğin Geleceğe Aktarımında Evlilik Öncesi Âdetler: Bursa Şehri Kına Gecesi Tavuk Alma Örneği, Akgün, 2020; Sakarya Örneğinden Hareketle Gelin Kıyafetinde Meydana Gelen Değişim, Uğurlu ve Koca, 2011; Geçmişten Günümüze Kilis'te Evlenme Gelenekleri, Tarçın, 2020; Kadın İcracılar Bağlamında Balıkesir Düğün Törenlerinde Mani İcrası, Yolcu, 2012; Geleneğin Sürekliliği ve Kültürel Mirasın Aktarımında Niğde Düğünleri ve Müzisyenler, Bağ, 2019; çalışmaları ise Türkiye'de bölgeler bazında değişen düğün ritüellerini konu alan çalışmalar ve araştırmacıları olarak yukarıdaki şekilde sıralanabilmektedir.

Diğer yandan Türk Düğün Gelenekleri ve Kutsal Evlilik Ritüeli çalışmasında Çetin (2008) evlilik törenlerinin mitolojik kökenlerine dair bilgiler verirken Türk halkı tarafından günümüzde hala yaşana gelmiş düğün ritüellerini örneklendirmiştir. Yalçın ve Arık (2017) Bereket Kavramının Trakya Bölgesi Düğün Törenleri Geleneği ile İlişkilendirilmesi çalışmasında Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde bereket kavramı çerçevesinde şekillenen düğün töreni geleneklerini araştırmışlardır. Ergun (2014) ve Ergun (2010) ise çalışmalarında düğün kavgalarının ve gelinlerinin mitolojik kökenlerini incelemiştir. Düğün törenlerinin dönüşümü ve uygulanması hususunda yapılmış olan araştırmalardan bir kısmı; Kuşak Çalışmalarındaki Tartışmalı Konulara İlişkin Bir Değerlendirme, Aydın, 2020; Türk Kültüründe Eğlence ve Birlik Unsuru Olarak Düğünler, Berber, 2009; Sosyal Bir Seremoni: Anadolu'da Düğün Yemekleri ve Ritüelleri, Özer, 2020; Evlenme Geçiş Dönemi Geleneğine Müzik Davranışları Açısından Bakış: Gelin Ağlatma-Alma-İndirme Havaları Örneği, Alpyıldız, 2020; Geleneksel Türk Düğünlerinde Oyuna Kaldırıcı Kadınlar: Bireysel ve Toplumsal İşlevleri, Büyükokutan Töret, 2017; Düğünlerde Yaşanan Olumsuzluklara Karşı Osmanlı Devleti'nin Almaya Çalıştığı Tedbirler, Keha, 2017; Urumlarda Aile, Gelenekleri ve Kurumsal Yapısı, Altınkaynak, 2007 şeklinde örneklendirilebilmektedir. Yapılmış olan literatür araştırmalarında düğün törenlerinin bir turizm unsuru olarak görülebileceği hususunu içeren çalışmaların da ortaya konduğu gözlemlenmiştir. Bu konuya dair Kanca ve Unur (2020) sahip olduğu coğrafi zenginliklerin İstanbul'a bir düğün turizmi potansiyeli kazandırdığına işaret etmektedir. Unur vd., (2017) ise Yeni Bir Turistik Ürün Olarak Düğün Turizmi adlı alanyazın çalışmasını ortaya koymuşlardır. Ceyhun Sezgin ve Onur (2017) ise düğün yemeklerinin gastronomi turizmi kapsamında incelemelerin yer aldığı Erzincan örneği üzerinden çalışmasını ortaya koymuşlardır.

‘Düğün törenleri’ kapsamında taranan literatürde elde edilen çalışmaların konularına odaklanıldığında; Selçuklular’da düğün törenleri, Midyat Süryanileri, Yahudi, Türk, Rus, Trakya, Erzincan, Ahıska Türklerinin, Azerbaycan, Kırgız, Türkmen, Balıkesir, Aydın, Trabzon, Çorum, Bursa, Sakarya, İzmir, Sivas, Niğde, Kilis, Yörük düğün gelenekleri başta olmak üzere; düğün turizmi, İstanbul’un düğün turizmi potansiyeli, düğün kavgalarının mitolojik kökenleri, düğün yemeklerinin gastronomi turizmi bünyesinde incelenmesi vb. konu başlıkları başta olmak üzere çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. İncelenen araştırmalarda bölgesel ve etnik farklılıkların düğün törenlerinin ritüelleri üzerindeki etkilerinin detaylandırıldığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada yararlanılan kaynakları üç grupta sınıflandırmak mümkün olmaktadır. İlk grup somut olmayan kültürel mirasın çeşitli Asya ve Avrupa Türk coğrafyasında uygulana gelen düğün törenleri ve kültürel öğeleri olarak adlandırılabilirken ikinci grup somut olmayan kültürel mirasın Anadolu’da yaşayan Türklerin ve diğer kültürlerin düğün törenleri ve kültürel öğeleri şeklinde ortaya konabilmektedir. Son grup ise kuşak tanımı üzerine çalışmalar olarak incelenebilmektedir. Bununla birlikte bu araştırmanın odağında; kuşakların düğün törenlerine karşı bakışındaki farklar ve uzlaşısı sağlama uygulamalarının ortaya konması yer almaktadır. Elbette, bu araştırma, sınırlı bir örneklem ve süre zarfında gerçekleştirilmiş olması nedeniyle genellenebilir bir çalışma değildir. Ancak multidisipliner, genişletilebilir ve çalışmak için verimli bir uygulama alanı sağlama hususlarında nadir bir araştırma olarak görülmektedir. Çalışmanın daha sonra yapılacak araştırmalara kaynaklık etmesi umulmaktadır.

KUŞAK KAVRAMI VE KUŞAK ÇATIŞMASI

Toplumları meydana getiren kültürel unsurların anlamlandırabilmesi için bireylerin sahip olduğu özelliklerin bilgisine sahip olunması gerekmektedir. Bireyleri bir araya getiren ortak değerler kültür unsurlarını meydana getirirken birbirinden farklılaşan yönlerinin kuşaklar arasında değişiklikler gösterebileceği bilinmektedir. Sosyal ve kültürel değişimlerin yol göstericisi olarak ifade edilmektedir (Mannheim, 1952, ss.286-287). Diğer yandan TDK (2024) 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler topluluğu olarak kavramı açıklamaktadır. France ve Roberts (2015, ss.215-230) kuşak olgusunun çok boyutlu yapısına vurgu yaparken kapsayıcı bir tanım ortaya koymanın zor olması sebebiyle kuşak kavramının ne olmadığını sınırlarının çizilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir. Buradan hareketle, aile bağları ve soy ağacı ilişkisinin, aynı dönemde yaşamış, aynı yaş seviyesinde olmanın dışında kuşak, kolektif bir kimlik olarak açıklanmaktadır.

Birden çok kuşak grubunun olduğunun anlaşıldığı tanımlarla birlikte aralarındaki ilişkilerin açıklanması gerekliliğin de ortaya çıktığı düşünülmektedir. Kuşaklar arasındaki ilişkileri Chen (2010, ss.132-140) Kuşak Teorisi üzerinden ifade etmektedir. Yazar, benzer zaman aralığında yaşam süren bireylerin değer yargılarının, tutum ve hayat stillerin de benzer olduğunu ortaya koyarken çağdaş olmalarıyla bu durumu temellendirmektedir. Teoriye göre vurgulanan bir diğer husus, yaşanan zaman diliminin değişikliği kuşaklar arasındaki farkları meydana getirdiğidir.

Reeves ve Oh (2008) kuşakların kapsadığı zaman dilimleriyle ilgili çok sayıda bakış açısı olduğunu belirtirken Brown (2003, s.1461) iş hayatı üzerinden yetişkin kuşakları sessiz kuşak ve baby boomers; yeni kuşakları ise X ve Y kuşakları olarak açıklamaktadır. Twenge vd. (2010, ss.1117-1142) sessiz kuşak, bebek patlaması kuşağı, X ve ben kuşağı olarak kuşakları sınıflandırırken; Zemke vd. (2000)’nin veteranlar, bebek patlaması kuşağı, X kuşağı ve sonrakiler olarak bir sınıflandırmaya gittiği görülmektedir. Wyn ve Woodman (2006, ss.495-514)

kuşakların sınıflandırılması ve ortak özelliklerin yüklenmesi durumunu önemli referanslar olarak değerlendirirken indirgeyici ve çelişkili bir yapıyı barındırdığını belirtmektedir. Kyles (2005, ss.53-55)'in çalışmasında 1945'li yıllardan önce doğumlu bireyler sessiz kuşak (gelenekseller) şeklinde belirtilirken, 1946-1964 arası doğumlu bireyler patlama kuşağı/baby boomers olarak nitelendirilmektedir. Aynı çalışmada 1965-1979'lu doğumlu bireyler X; 1980-1994 arasında doğan bireyler Y kuşağı adını almaktadır. Bunlara ek olarak Şenbir (2004, s.26) 1995-2002 arası doğumlu olanları Milenyum kuşağı/ internet çocukları; 2003 sonrası doğumlu olanları Z kuşağı olarak ifade etmektedir. Yıllar bazında olan bu sınıflandırma aralıklarında yaşanan sosyo-ekonomik ve politik olaylar, kişiler üzerinde etkilere sebep olurken kuşaklar arasındaki farkları da meydana getirmektedir.

Çeşitli sınıflandırmalar yoluyla farklı özellikler çerçevesinde açıklanan kuşak kümelerinin birbiriyle ilişki halinde olduğu bilinmektedir. Bu ilişkilerin sürdürülmesi aşamasında çatışmaların yaşandığı da gözlenmektedir. Willetts (2010) kuşaklar arası yaşanan çatışmaları; genç insanların zorluklarla mücadele etmek zorunda kaldığı, yaşlıların fayda ve ayrıcalıklardan yararlanarak gençlere karşı varlıklarını ortaya koymaya çalışması olarak özetlemektedir.

KÜLTÜR MİRASININ AKTARIMINDA DÜĞÜN TÖRENLERİNİN ÖNEMİ

Toplumsal yapıyı meydana getiren aile kurumunun, tarih boyunca önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Başdın (2017, ss.400-406) aileyi, toplumsal düzenin sağlanması noktasında etkili olan unsurlar arasında birinci sıraya koymuş olup kültürel değerlerin nesiller boyu taşınmasını sağladığını söylemiştir. Aynı zamanda yazar, ailenin oluşması aşamasında gerçekleştirilen evlilikler sayesinde düğün törenlerinin meydana geldiğini belirtmiştir. Süregelen düğün törenlerinde yapılan etkinliklerin gelenek ve adetler olarak varlığını koruduğu görülmektedir. Toplumların yaşayış, inanış ve kültürel motifleri çerçevesinde şekillendiği gözlenen düğün törenlerinin evlenen çift için önemli bir geçiş dönemi olduğuna inanıldığı bilinmektedir. Berber (2009, ss.1-11) Türk aileleri için düğünün, ailenin devamıyla birlikte yeni bir düzen kurmak şeklinde algılanması sebebiyle görev olarak kabul edildiğini ifade etmiş; sosyal bir kültürel gelenek olduğunu ortaya koymuştur.

Türk toplumu için önemli anlamlar barındıran düğün kelimesine dair Akyürek (2020, ss.193-205) düğmek, bağlamak köklerini işaret etmiştir. Eski Türk uygarlıklarında 'düğüm' manasını karşılayan kelimenin, zamanla 'düğün' formunu kazandığı yazar tarafından ortaya konan bir diğer husus olmaktadır. Yakıcı (1991, ss.3-36) ise Divân-ı Lügat-ut Türk'te, 'tüğün' olarak yer alan sözcüğün bağlama manasını taşıyan 'söz verme'ye denk olarak kullanıldığını söylemiştir. '100 Soruda Türk Folkloru' kitabında bir diğer düğün tanımıyla karşılaşılmıştır. Bu çalışmada Boratav (1973, s.204) evlenen çiftin kadersel bir birleşim yaşayarak ailelerinin ve çevrelerinin hısım olmalarının vesile kılındığı, küçük köylerde bayram havasında yaşanan görsel etkinlikler olarak kaydedilmiştir. Yazarın, kadersel bir ortaklık olarak belirttiği düğün tanımında akrabalığa yapılan vurgu da dikkat çekmektedir.

Düğün törenlerine dair M.Ö. 3 bin yıllarına ait Sümerliler'de yapılan uygulamalar olduğu bilinmektedir. Tanrıça İnanna ve Dumuzi'nin düğün törenleri öncesinde, İnanna'nın annesinden istendiği, çiftin yıkanıp, süslenerek düğün törenine hazırlandığı bilgileri paylaşılmaktadır. Bu birlikteliğin yıl dönümünü yaşayan coğrafyada her yıl düzenli olarak kutlanmaya başladığı edinilen bir diğer bilgi olmuştur (Kramer, 1990, s.248). Yıkanılarak arınma törenleri antik dönemlerde örnekleri gözlenen ritüellerdendir. Anneden kızın istenmesi toplum yapısının anaerkilliği üzerinde önemli kabul edilen bir kültürel unsur olarak görülmektedir.

Düğün törenine atfedilen önemin, düğünün, bir geçiş töreni olarak görülmesi olduğu bilinmektedir. Doğum, ölüm ve evliliğin birer geçiş anı olduğu ortaya konmuş, evliliğin bu geçiş törenleri içerisinde en çok detaylandırılanı olduğu belirtilmiştir (Yiğit, 2019, ss.273-282). Geçiş dönemleri kapsamında görülen evlilik kurumu, Örnek (1997)'e göre aileyi ve toplumu sosyal bir dayanışma sürecini yaşatmaktadır. Yazar tarafından ikinci geçiş süreci olarak addedilen evlilik, çiftler açısından sosyalleşmeyi sağlayan unsurlardan biri olarak ortaya koyulurken toplumun pek çok değerinin bir araya toplanması konusunda sahip olduğu bir zenginlik olarak belirtilmiştir.

Farklılaşan coğrafyalarda düğünlerin yapılış şekilleri ve beraberindeki etkinliklerde çeşitli faktörlerin etkili olduğu gözlenmektedir. Aydemir (2013, ss.619-655) düğünlerin yapılışları arası farklılıklarda benimsenen fikir yapısından ve dini kabullerden yola çıkarak arınma, konum değiştirme ve kötü etkilerden korunma gibi ritüellerin yapıldığını ifade etmiştir. Pek çok kültürde ortak olan bu niyetlerin yapıldığı ritüel şekillerinde yine kültürel kodlar bünyesinde farklılıklar olduğu izlenebilmektedir. Ortak niyetler ve yaşayış pratikleriyle şekillendiği görülen düğün törenlerinin bir işleyişi olduğu bilinmektedir. Yaşamakta olan ortak işleyişin her iki ailenin yaşadığı alanlarda yapılan etkinlikler, kına gecesi, düğün öncesi kadının hazırlanması, erkeğin yaşadığı yere götürülmesi, konuklara yemekler ikram edilmesi olarak açıklanabilmektedir.

Anadolu'da, M.Ö. 1600-1450 yılları arasına ait olduğu tespit edilen ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan 'İnandık' vazosunun dünyada gerçekleştirilen düğün geleneklerine dair ilk kaydedilen kaynak olduğu ifade edilmiştir (Gencel'den aktaran Özer, 2020, ss.3677-3690). 1966 yılında bulunmuş olan vazosunun üzerindeki motiflerde düğünlerde görülmeye alışık olunan yemek sofraları ve kurban kesimi gibi ifadelere rastlandığı aktarılan diğer önemli detayları oluşturmaktadır. Düğün törenlerinde sunulan yemeklerin kültürel yansımanın ürünü olduğu belirtilmiştir (Ceyhun Sezgin ve Onur, 2017, ss.203-214). Yazarlar düğün yemeği sunumunun genel olarak öğle yemeği şeklinde gerçekleştiğini ama bazı bölgelerde akşam yemek daveti formunda da olabildiğini ifade etmiştir. Yazarlar, düğün törenlerinde yapılan yemek sunumlarıyla birlik ve beraberlik mesajının verilmek istendiğini açıklamıştır.

Düğünlerde yemek kadar önemli olduğu görülen bir diğer unsurun müzik olduğuna inanılmaktadır. Alpyıldız (2020, ss.267-277) yaptığı çalışmada düğünü; öncesi, sırası ve sonrası olarak üç bölüme ayırarak incelerken müziğin, bütün bölümlerin işleyişinin şekillenmesinde kullanıldığını ortaya koymuştur. Yazar aynı zamanda müziğin mutluluğun duyurulması, eğlenceli anların yaşanması, oynama ve ağlatma gibi niyetlerle kültürel motifler bünyesinde farklı formlara büründüğüne işaret etmiştir. Düğün öncesi coşkulu olduğu görülen müziklerin kına töreninde özellikle gelinin ağlamasının sağlanması için yavaş tınılara sahip olduğu, oynama kısmında ise eğlendirici melodilerle harmanlandığı görülmektedir.

Düğün törenlerine atfedilen önem yaşanan dönemin koşullarına göre değişiklikler gösterir bir hal alabilmektedir. Alver (2004, ss.213-221)'in Türk toplumsal yapısının üzerinde Amerikan sosyolojisinin etkilerini karşılaştırmalı olarak açıkladığı çalışmasında, 1940'lı yıllardan sonra hız kazanan dış ülkelerle girilen ticari ve politik ilişkilerle birlikte Amerikan toplumsal yapısından etkiler gözlemlendiği ifade edilmiştir. Sağlam (2016, ss.221-255) toplumsal hayatta yaşanan değişimleri köy sosyolojisi çalışmaları başlığı altında Behice Boran, Mediha Berkes, İbrahim Yasa'nın köy yaşamına dair gözlemlerinin olduğunu ortaya koymuştur. İsmi geçen

sosyologların çalışmalarında köy hayatında incelenen hususlardan birinin de düğün geleneklerinin yapılış biçimleri ve ritüelleri olduğuna vurgu yapılmaktadır. Köyden kente doğru evrilen yaşam alanlarımızın değişimiyle birlikte toplumsal düzenin de değiştiği, törenlere yüklenen anlamlarının postmodern küresel dünya düzeninde yozlaştığı noktasından hareketle araştırmacıların ortaya koyduğu çalışmaların geleneklerin yaşatılması hususunda çok kıymetli olduğu düşünülmektedir.

Düğün törenlerinin nesiller boyu farklı coğrafyalarda sürekliliğinin sağlandığı görülmekle birlikte değişen nesiller törenlerin içeriğine dair farklı talep ve isteklerde bulunabilmektedir. Bu durum toplumsal düzeyde değişimlerin bir yansıması olarak yorumlanabilmektedir. Taylan (1991, s.139) kültür ve medeniyetlerin etkilenmeye ve etkilemeye açık bir konuma sahip olduğunu belirtirken insanlar, sosyal ve fiziki koşulların bu süreçlerde rol oynadığına vurgu yapmaktadır. Sander (2011) toplumsal yapıların değişimi üzerinde etkili olan unsurları Batı Kültürü, Batı'da yaşanan demokratik ve ekonomik değişimler, endüstri devrimi olarak özetlemektedir. Doğan (1995, ss.178-180) ise toplumsal değişimlerin izlenebilme ve gözlenebilme özellikleri olduğunu belirtirken, başta kurumlar olmak üzere toplumsal ilişkilerde ve toplumsal yapıda başka bir duruma geçişi nitelediğini ortaya koymaktadır. Giddens (2000, s.520) da toplumsal değişmeyi etkileyen unsurları fiziksel çevre, politik örgüt ve kültürel etkenler olarak üç madde halinde sıralamaktadır. Değişimin kaçınılmazlığına dair İbn Haldun (1989, s.374) ise "Yenilmiş kavimlerin giyim ve kuşam, mezhep diyanet ve başkaca hâl ve itikatlarında kendilerini yenen kavim ve hükümdarları örnek edinirler." ifadelerini kullanmıştır. Yazarın çalışmasından da anlaşıldığı kadarıyla toplumda yaşanan değişimlerin gelenekler ve görenekler üzerinde de etkisi hissedilmektedir. Sebeplerinin çeşitlendiğinin görüldüğü toplumsal değişimin düğün törenlerinin hayata geçirilmesi hususunda da farklı beklentiler ve bakış açılarının meydana gelebileceği yazarların toplumsal değişim ifadelerinden çıkarılan bir diğer önemli husus olmuştur. Diğer kültürlerle dair kültür pratiklerinin edinilmesi düğün törenleri bünyesindeki ritüellerin şekillenmesinde etkili olabilmekte, bu durum kuşaklar arasındaki iletişimde beklentilerden kaynaklanan çatışmaları da beraberinde getirebilir şeklinde bir çıkarımın yapılmasını da sağlamaktadır.

Düğünün kavramsal olarak açıklandığı bu bölümün ardından çalışmanın metodolojisi açıklanacak ve gözlemlerde elde edilen veriler yorumlanacaktır.

METODOLOJİ

Araştırmanın Amaç ve Konusu

Bu araştırmanın konusu; düğün törenlerine ilişkin kültürel unsurların sonraki kuşaklara aktarılma biçimleri ve kuşaklararası çatışma-uzlaşma olarak belirlenmiştir. Günümüzde çeşitli şekillerde yapılmakta olan düğün törenlerinin kuşaklar arasındaki ilişkilerin devamlılığında önemli olduğunu düşünen araştırmacılar; ailelerin ve genç çiftlerin düğün törenlerine dair;

1. Aile büyüklerinin düğün ve ilgili törenlerde aktarılmasını istediği kültürel değerler nelerdir?
2. Bu kültürel değerlerden hangileri genç kuşaklar tarafından kabul edilip hangileri istenmemektedir?
3. Genç kuşaklar tarafından kabul edilmeyen kültürel değerlerin gerekçesi olarak ne sunulmaktadır?

4. Yazılacak olan düğün törenlerine dair planlamalarda yaşanan sorunlara/krizlere sunulan çözüm yolları nelerdir?, şeklinde dört temel soruya cevap aranacaktır.

Dört çiftin nişanlanma evresinden düğün sonuna kadar gerçekleşecek olan incelemelerde; cevabı aranan sorular çerçevesinde elde edilen verilerden yola çıkılarak, düğün törenlerine dair kuşaklar arası bakış açısının iletişim yansımalarının araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Düğün törenlerine dair kuşaklar arası bakış farklarının iletişim yansımalarının incelendiği araştırmada, etnografi araştırma deseni benimsenmiştir. Creswell ve Creswell (2021, s.13) ortak kültürel öğelerin, gözlem yönteminin de yardımıyla kaynağını insan ve toplum bilimlerinden alan etnografi araştırma desenin ortaya konduğunu ifade etmişlerdir. Etnografik araştırma desenin desteklenmesinde etnolojik bakış açısının önemli olduğu düşünülmektedir. Özdemir (2021, ss.28-29) etnolojinin araştırmacıların empati yaparak diğer bireylerin duygu ve düşüncelerini anlamlandırmayı amaçladığını belirtmiştir. Bu bağlamda etnografi desende yapılan araştırma kapsamında verilerin anlamlandırılması aşamasında etnolojiden de faydalanılmıştır. Sahip olunan desenle uygunlukları göz önünde bulundurularak veri toplama yönteminin gözlem olması uygun bulunmuştur. Gözlem bağlamında yapılandırılmamış doğal ve yapay ortam; yapılandırılmış doğal ve yapay ortam olmak üzere 4 tür ortaya konmaktadır (Bailey'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.174)). Belirtilmiş olan yöntemler arasından yapılandırılmamış doğal ortam gözlemi seçilmiştir. Yazarlar, yapılandırılmamış doğal ortam gözlemini, toplum yaşayışına ve kültürüne ait pek çok hususun derinlemesine incelenmesine olayların gerçekleştiği ortamda, katılımcının da gözlemci olarak dahil olduğu, kural ve araştırma aracı yönünden esneklik imkanı sunan bir yöntem olarak açıklamaktadır. Kültür kapsamında yapılan çalışmalara sağlamış olduğu yukarıda belirtilen faydalar veri toplama yönteminin belirlenmesinde etkin rol oynamıştır. İnsanların eylemlerinin gözlemler yoluyla konu alması sebebiyle araştırma, Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 18.09.2024 tarihli ve 74 sayılı toplantısında alınan kararla etik unsurlar bağlamında uygun bulunmuştur. Etik kurul onayı alınan çalışmaya dair evlilik süreçleri incelenen çiftlere, çalışmanın gönüllük esasıyla yapıldığı ve kişisel verilerinin diğer kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiş olup, araştırmanın yapılmasına izin verdiklerine dair beyanları alınmıştır.

Araştırmanın Evren, Örneklem ve Sınırlılıkları

Çalışmanın evren ve örneklem belirlenmesi hususunda kolay ulaşılabilir, incelenebilir olması, coğrafi bölgesel kültür unsurlarının benzerliği konuları göz önünde bulundurularak 3 yıllık bir çalışma süreci yürütülmüştür. Balıkesir (Edremit) ve Eskişehir'de gerçekleşmiş olan 4 nişan, 3 düğün töreni ve bu ikisi arasında geçen süreç elverişlilik örneklem yönteminden yararlanılarak geniş bir yapıya sahip olan düğün törenleri evreninden örneklem olarak belirlenmiştir. Dawson ve Trapp (2001) elverişlilik ve kota örneklem yöntemlerinin zaman kısıtı ve geniş bir inceleme alanı olması konularında kolaylık sağladığını işaret etmiştir. Yazarlar ulaşılabilir örneklem alanının tek veya nadir oluşu, kısıtlı zamanda araştırmanın ortaya konması gerekliliği durumunda elverişlilik örneklemine; geniş evren ve kısıtlı zaman söz konusu olduğunda ise incelenecek alanda belli özellikler çerçevesinde kısıtlamaya gidilmesi önerisini ortaya koymuştur. Yazarların belirttiği kolaylıklar göz önünde bulundurularak, inceleme yapılması planlanan topluluğun her bireyinin ayrıntılı incelenmesine imkan olmaması sebebiyle birinci derece aile bireyleri ve özel olarak söylemsel bir girişimde bulunan davetliler çalışma kapsamını

oluşturmaktadır. Bununla birlikte evliliğin, uzun ve pek çok ritüelin takip edildiği bir süreç olmasından dolayı -nişan öncesi, nişan, düğün öncesi ve düğün olmak üzere 4 evrede 4'er ortam üzerinden yapılan gözlemler çalışmanın sınırlılık alanı olarak belirlenmiştir.

Seçilmiş olan yöntemlerin sağlamış olduğu faydalarla birlikte bu araştırmanın sonucunda elde edilecek olan sonuçların evrenin bütününe kapsamayacağı hususunun ortaya konması gerektiği düşünülmüştür. Tek bir düğün töreni çevresinde gerçekleşen olayların bütün düğün evreninin özelliklerini taşıması mümkün değildir. Bu nedenle daha sonra yapılacak çalışmalarda daha detaylı, kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmesi için farklı coğrafyalarda düğün örneklemelerinde de bu ve benzeri çalışmaların yapılması tavsiye edilmektedir.

Elde Edilen Veriler

4 çiftin nişan ve düğün töreni süreçleri aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir. Çiftlerin evlilik sürecinde yaşadığı gelişmeler 4 ayrı tablo üzerinden paylaşılmıştır.

Elde edilen bulguların açıklanmasından önce Balıkesir, Eskişehir ve Bilecik bölgelerinde gerçekleşen düğün törenleri süresince uygulanan gelenek ve ritüellere dair bilgi verilmesi gerekli görülmüştür. 4 çiftin evlilik sürecine dair yapılan incelemelerde gerçekleştiği gözlenen ritüeller aşağıda sıralandığı gibi olmuştur.

- Kız isteme Töreni
- Söz, Nişan Töreni
- Ailelerin Tanışması
- Düğün Öncesi Hazırlık Toplantıları
- Düğün Hazırlıkları
- Düğün Töreni

Belirtilen ritüellerin gerçekleşme zamanı, yeri, gerçekleşme şekli, içeriğindeki geleneklerin yaşanış biçimi ve ritüellerde aktif rol oynayan aile bireyleri değişkenlik gösterirken gelin ve annesinin isteklerinin törenleri şekillendirici bir rol oynadığı saptanmıştır.

Tablo 1. Birinci Çiftin Evlilik Süreci

Nişan Öncesi ve Nişan Günü¹

Ailelerin Eskişehir ve Balıkesir'de olması, adayların İstanbul'da yaşaması ve pandemi koşulların hakim olması sebepleriyle yöresel bazda uygulanan ritüeller zamana yayarak gerçekleştirilememiştir. Çiftin ailelerinin tanıştırıldığı *aile tanışma* ritüelinde aynı zamanda *kız isteme töreni* de gerçekleşmiş ve *nişan yüzükleri de takılmıştır*. Pandemi yasaklarına denk gelen süreçte, çiftin kalabalık bir tanışma ve nişan töreni yaşamak istemediği talebi ailelerine iletilmiş, aileler duruma karşı kabul gösteren bir tavır sergilemiştir. Çekirdek aile bireylerinin katıldığı tanışma ritüelinde düğünün birkaç ay sonra yapılabileceği konuşulmuşsa da talep ve istekler net bir şekilde ortaya konmamış süreç içerisinde hep birlikte yapılmasına karar verilmiştir. Nişan yüzüklerinin takılmasıyla bu tören aynı zamanda nişan töreni olarak da kabul edilmiştir. K1'nin kadın aile bireyleri tarafından yapılan Türk kahvesi dağıtılmıştır (Bu aşamada K1'nin kahve pişirme ve dağıtımına değil fotoğraf çekimine dahil olması aile bireyleri tarafından istenmiştir.)

¹ Nişan Tarihi: 28 Kasım 2020

Tören sonrasında devam eden süreçte yine günün pandemi koşulları ve çiftin talepleri çerçevesinde düğün töreninin ileri bir tarihe ertelenmesine karar verilmiştir.

Düğün Öncesi (Düğün Öncesi Hazırlık Toplantıları, Düğün Hazırlıkları)

Düğünün yapılış biçimiyle ilgili başlayan görüşmelerde gergin bir ortam oluşmuş çiftin talepleriyle gelin adayının ailesinin talepleri çatışır bir vaziyete bürünmüştür. Daha modern bir düğün töreni istediğini ifade eden çifte K1'in ailesi direnç göstererek adet, gelenek ve göreneklere göre bir düğün töreni planlanması gerektiği talebini ortaya koymuştur. Gergin geçen düğün öncesinde yaşananlardan iki aile toplantısı kesiti bu çalışmada incelenmiştir.

Birinci Aile Toplantısı

İlk aile toplantısı Balıkesir Edremit'te gerçekleşmiştir. K1 dans ve müzik konseptli bir düğün töreni istemediğini ifade ederken; anne ve babası bu isteği sert bir dille reddetmektedir. K1'nin isteğinin reddedilmesine gerekçe olarak toplumsal normlar, alışkanlıklar, yakın çevrede bulunan akraba ve komşuların fikri yapılarının bu isteğe uygun olmadığı gösterilmiştir. Diğer yandan toplantıda E1 ve ailesi, K1'in isteğini destekler bir tutum sergilemiştir. K1'nin anne ve babasının düğün törenin müzik ve dans eşliğinde olmama durumunu kabul etmiyor oluşu yapılan toplantıda fikir çatışmalarına sebebiyet vermiştir. 45 dakika süren aile toplantısında stres ve olumsuz duyguların hakim olduğu durumu, zaman zaman ortaya çıkan agresif tutum ve söylemlerle görünür hale gelmiştir. K1'in seçim ve söz hakkı sahibi olma isteği yönündeki tavrı ile yapılacak törenin biçimiyle ilgili kesin bir sonuca varılamadan sonlandırılmıştır. Toplantıda oluşan gergin ortamın normalleşmesi hususunda E1'in anne ve babasının etkin rol oynadığı fakat sonuca ulaşma noktasında aile bireylerinin ortak memnun olacağı bir sonuca ulaşılamadığı izlenmiştir.

Bu konsept dışında yapılacak bütün yöntem ve uygulamaların reddedildiği söylemlerde toplantı boyunca evlenecek çifte ne istediği, nasıl bir tören istediği sorulmamış, kendi isteklerini ortaya koymaları hususunda ifadeleri toplumsal normlardan uzak ve anlamsız bulunmuştur. K1'in babası, toplumun olası görüşlerinin öne sürülmesi aşamasında, K1'e dair toplumun olumsuz düşüncelere sahip olabileceğine vurgu yapmıştır.

İkinci Aile Toplantısı

İkinci toplantı uzaktan, telefon yoluyla sağlanmıştır. Hararetli bir şekilde geçen bu toplantıda, K1'in ve E1'in babaları arasında gerginlik oluşmuş, karar verme noktasında gelin ve damat adayı K1 ve E1'ye de söz hakkı verilmeden planlamaya gidilmesine karar verilmiştir. İki babanın düğün planlamasını yapma aşamasında, K1 ve E1 ile ayrı ayrı konuştuğu, yapılan eylemlere karşı bilgilendirmelerde bulunduğu görülmüştür. K1'in babasıyla yaptığı konuşmada törende onu rahatsız eden unsurların neler olduğu, neden düğünde müzik ve dans istemediği gibi sorular sorduğu görülmüştür. K1'in yaptığı açıklamada, modern bir düğün töreni hayali olduğu, nikah ve ardından mevlid eşliğinde yapılan bir yemek davetiyle töreni bitirmek istediği kaydedilmiştir. Bu isteğin toplum tarafından K1'in daha önce evlenip ayrıldığı, hamile olduğu düşünüleceği veya mutlu bir düğün evi değil cenaze töreniyle ilişkilendirilebileceği yönünde algıların oluşturabileceği şeklinde açıklamalar yapılarak orta yolu bulma hususunda baba tarafından bir istek ortaya konmuştur. Eş zamanlı olarak yapılan toplantılarda, K1'in ve E1'in törende oynamayı tercih etmemeleri koşuluyla K1'in ailesinin istediği şekilde bir törenin Edremit'te hayata geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Düğüne dair detayların da konuşulduğu toplantıda, kına gecesinin ne zaman yapılacağı hususunda da fikir ayrılıklarıyla karşılaşmıştır. Zaman kısıtı ve bireylerin tercihleri doğrultusunda düğün ve öncesinde yapılacak etkinliklerin tek bir güne sığdırılması talep edilirken kına gecesinin gündüz yapılmasının gelenekler bağlamında doğru olmayacağı öğretisi K1'in annesi tarafından paylaşılmıştır. Bu konuya dair iş ve yıllık izin zaman kısıtını öne süren K1, düğünden hemen önceki saatlerde kına töreninin yapılmasını istediğini belirterek önceki güne kaydırma teklifini reddetmiştir.

Çeşitli törensel unsurlar bu iki toplantıda temellendirilmiş arada geçen 20 günlük bir süre içerisinde de netleştirilmiştir.

Düğün Günü ²

Düğün töreni günü, gün boyu K1'in ailesinin evinde çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Mevlid ve yemek yapımı öncesi gelen konuklarla ilgilenilmiş, organizasyon hazırlıklarına başlanılmıştır. Öğle saatleriyle birlikte başlayan yemek dağıtımında aile büyükleri, akrabalar ve yakın çevreden gelen konuklarla ilgilenilmiştir. Mevlid sonrasında organizasyon alanına gelen müzisyenlere isteyen davetliler danslarıyla eşlik etmiştir. Bu etkinlik esnasında bölgesel gelenekler çerçevesinde gelin, damat ve yakın aile bireylerinin dans etmesi beklenmektedir. Fakat K1 ve E1 danslarıyla bu ritüele eşlik etmemiştir. Öncelikle müzisyenler ardından çevredeki vatandaşlar tarafından bu garip bir durum olarak karşılanmıştır. Yakın akrabalar dışında çiftin dans etmeyi sevmediği, bilmediği ve tercih etmediği bilgisi tören öncesinde paylaşılmamış, olayların gelişiminde çevredekilere söylenmiştir. *'Erken saatlerde kına töreni gerçekleştirilmesi uğursuzluk oluşturur'* öğretilerine dair yapılan tartışmanın sonucunda K1'in ailesi kına törenini iptal etmeyi planlamıştır. Verilen bu kararın E1'in ailesiyle paylaşımının ihmal edildiği görülmüştür. Son değişikliklerden haberdar olmayan ailenin yapmış olduğu hazırlıkları gören K1, kısa da olsa bir kına töreni yapılmasını istemiştir. Duygusal temalı şarkıların çalındığı ve söylendiği törende, kadın akrabalar, ellerinde kına tepsisiyle halka oluşturarak K1'in etrafında birkaç tur atmıştır. Geline yakılan kınanın ardından düğünün yapılacağı salona geçilmiştir. Kına töreni geleneksel ritüellere uygun olarak yapılmasıyla birlikte süre kısıtı ve K1'in isteği doğrultusunda kısa bir zaman dilimine (18.45-19.15) sığdırılmıştır. Törende K1'in isteği doğrultusunda dans edilmemiştir.

Hazırlıkların ardından düğün salonuna geçilmiştir. 20.00'da başlayıp gecenin ilerleyen saatlerine kadar süren törende K1 hiç dans etmemiş, E ise sadece kendi ailesi piste kalktığında sürece dahil olarak dans etmiştir. Ege yöresel oyun müziklerinin hakim olduğu törende, E1'in ailesinin sadece kendi yörelerine ait kaşık havalarda dans ettiği izlenmiştir. K1'in ailesinin hem Ege'nin yöresel oyun müziklerinde hem de Batı Anadolu kaşık havalarda dans figürleri sergilediği gözlenen diğer ayrıntılardandır. K1'in törenden ayrılma anına kadar dans etmeyişi bazı konuklar tarafından garipsenmiş ve bireysel olarak sorulmuştur.

Evlilik süreci incelenen ilk çift (K1-E1)'nin; nişan töreni istek ve talepleri doğrultusunda gelişmekle birlikte günün pandemi koşullarının törenin yapılış şeklini şekillendirdiği gözlenmektedir. Aynı zamanda olumsuz pandemi koşullarının; az katılımlı bir tören organize etmek isteyen çiftin tören sürecini yönetirken sebep olarak öne sürülmesi avantajlı bir faktör olarak görüldüğünün de anlaşılmasını sağlamaktadır. Pandeminin sokağa çıkma, şehir dışına çıkma gibi yasaklarının hakim olduğu günün koşulları; daha çok katılımlı ve daha büyük bir tören gerçekleştirilebilme imkanını yok ederken çiftin evlilik sürecinin ailelerin alıştığı ritüellerin dışında yaşanır kalmıştır. Bu durum aile veya çiftlerin talepleri haricinde istenmeyen ve planlanmayan çevresel etkenlerin de evlilik sürecinde etkili olabileceği durumunu düşündürmüştür.

Evlenen çiftin modern düğün isteklerinin detaylandırılmasının olay örgüsü ve çalışmanın anlaşılabilirliği açısından önemli olduğuna inanılmaktadır. Çift, evlilik törenlerinin geleneksel müzik ve dans unsurlarından uzak bir şekilde yapılmasını talep etmiştir. Bu talebin ailelerle paylaşılması esnasında fikir, kuşak ve yaşayış farklılıkları sebebiyle geleneksel düğün-modern düğün ayrımı üzerinde tartışmaların yaşanıldığı görülmüştür. Burada modern vurgusu geleneksel ritüeller (kına, oyun oynama, geleneksel oyun havaları)'den arındırılarak daha az

² Düğün Tarihi: 10 Aralık 2022

*Düğün ve Nişan Yeri: Balıkesir/Edremit

**K1'nin ailesi Balıkesir'de; E1'nin ailesi Eskişehir'de yaşam sürmektedir.

katılımcılı bir tören olarak açıklanabilmektedir. K1'in mevlid eşliğinde bu törenin yapılması yönündeki teklifi ise aileler ile çift arasındaki fikir ayrılıklarında ortaya yolu bulma hususunda bir öneri olarak sunulmaktadır. Özetle yöresel oyun hava, dans ve geleneklerinin hakim olduğu bir tören ile evlenmek istemeyen çift; nikah ve kokteyl usulünde bir töreni gelinin ailesine *modern* ifadesiyle ortaya koymuş fakat talepleri şiddetle reddedilmiştir.

Diğer yandan düğün öncesinde düğünün yapılış şekline dair yaşanmış olan fikir ayrılıkları gergin bir ortam oluşmasına sebep olmuştur. Gelin adayı talepleri sebebiyle özellikle kendi aile bireyleriyle sürtüşme yaşamıştır. Gelin adayının anne ve babasının baskın bir rol üstlenmeye çalıştığı evlilik sürecinde gelinin kararlarının tören öncesi uygulamalarda belirleyici olduğu gözlenmiştir. Gergin bir sürecin ardından gelin ve damat adayının taleplerinin dinlendiği düğüne hazırlık evresinde orta yol bulma uzlaşarak töreni sorunsuz bir şekilde sürdürme kararı alınmıştır. Düğünün yapılış şeklinin, toplum gözünde gelin üzerinden çeşitli anlamlar çıkarılmasına sebebiyet vereceğine dair gelin adayının ailesinin ifadelerinden öğrenilmiştir. Uzlaşısı sağlama talebinin gelin adayının babasından geliyor oluşu kuşaklar arası iletişim hususunda kıymetli bulunmuştur. Bütün aile bireylerinin evlilik sürecinin planlanmasına dair aynı fikir yapısına sahip olamayabileceğinin öğrenildiği araştırmada, yapıcı ve uzlaşısı temelli bir iletişim biçimi benimsenebileceği görülmüştür.

Uzlaşının sağlanmasına kadar geçen düğün öncesi hazırlık süresince gerginliklerin çözümünde ısrarlı fikir paylaşımlarının etki etmediği görülürken, farklı sıralama ve zamanlamalarla çift ile aileleri arasında ödünler verilerek uzlaşının sağlanabildiği saptanmıştır. Gelin adayının ailesinin ısrarlı ve hakimiyet kurma yönündeki şiddetli tavrının bırakılmasıyla birlikte çift ile uzlaşısı sağlanabilme ortamı oluşmuştur. Verilen ödünler incelendiğinde ise; gelin adayının ailesinin tavır değişikliği, sürecin uzamasının da etkisiyle çiftin rahatsızlıklarını ortaya koymasıyla daha yapıcı bir süreci başlatmakla birlikte, organizasyonun dışında kalmayı tercih eden bir çift davranışı benimsenmesine de sebep olmuştur. Bu durumda tören gelin ve damadın rahatsızlıklarının ayıklanarak gelin adayının istekleri çerçevesinde düzenlenmiş olup uzlaşısı sonucunda ödün veren tarafın çift olduğu söylenebilmektedir.

Her ne kadar aileler ve çift arasında uzlaşısı sağlandığı görülmüş olsa da değinilmesi gereken bir unsur ailelerin çocukları üzerinde kurmaya çalıştığı otorite ve hakimiyet konularıdır. Aileler uzlaşısı yapmayı kabul etmelerine rağmen gelin adayının istek ve talepleri tam olarak kabul edilmemiş yine gelin anne ve babasının istediği şekilde bir düğün gerçekleşmiştir. Bu durum ailelerin çocukların mülkiyetine sahip oldukları, bazı kararları çocukları kaç yaşına gelirse gelsin kendilerinin vermesi gerektiği yönündeki inançlarla bağdaştırılabilmektedir. Çocuklar üzerinde kurulmaya çalışılan otorite mücadelelerinin hazırlık sürecini şekillendirdiği gözlenmekle birlikte bu durum öncelikle evlenen çifti ve ardından diğer aile bireylerini olumsuz etkileyen bir süreci de beraberinde getirdi olarak yorumlanmaktadır. Ailelerin çocukları üzerinde kurmaya çalıştığı yönetim inancı da kültürün bir parçası olarak görülmekte olup bölgeler ve aileler bazında bu inancın şiddetinin değişebileceği düşünülmektedir.

K2 ve E2^{3/}'nin yaşadıkları süreç aşağıdaki tabloda görülmektedir.

³ K2: 36 yaşında, Balıkesirli, lisans mezunu, öğretmen bir kadındır.
E2: 41 yaşında, Balıkesirli, lisans mezunu, iş insanı bir erkektir.

Tablo 2. İkinci Çiftin Evlilik Süreci

Nişan Öncesi ve Nişan

Kız isteme töreni Altınoluk'ta gelin adayı, damat adayı ile birlikte annelerin ve babaların katılımıyla gerçekleşti. Tuzlu karabiberli kahve sunumunun ardından ailelerin talep ve isteklerine değinilmeden çiftin evlilik niyeti konuşuldu ve olumlu bir karar verildi. Kız isteme törenin ardından geniş aile bireylerinin bulunduğu nişan töreni ve yemeği için restorana geçildi. Nişan yüzüklerinin takılmasının ardından pasta kesilerek davetlilerle birlikte yemeğe geçildi. Bu iki tören aynı gün içerisinde birbirini takiben gerçekleştirildi. K2 kız isteme ve nişan töreninin aynı gün içerisinde iki parça etkinlik olarak yapılmasını teklif etmiş ve bu durum ailelerle paylaşılmıştır. Ailelere nişan davetlilerinin kalabalık olma durumu gerekçe gösterilerek evde çekirdek aile bireylerinin kız isteme törenini gerçekleştirmesinin uygun olacağı teklifi yapılmıştır. Yapılmış olan açıklamalar diğer aile bireyleri tarafından da onaylanarak etkinlikler hayata geçirilmiştir. Tören hazırlıkları K2 ve E2 tarafından birlikte yürütülmüştür. K2'nin ablası yemek organizasyonunda çifte yardım etmiştir. Gündüz 3 saat süresince devam eden etkinliklere aile bireyleri davetli olarak katılmış olup çiftin hazırlık ve tören sürecinde aktif rol oynamamıştır. Çift, aileleriyle görüşmelerde hazırlıkları kendileri yapmak istediğini paylaşmıştır. Hazırlıklar kapsamında bulunan ekonomik ve fiili gereklilikler ailelerin de kabulü alınması sebebiyle çift üzerinden ilerlemiştir.

Düğün Öncesi ve Düğün Günü⁴

Nişandan önce çiftin hazırlıkları üstlenmesi teklifi düğün öncesinde de varlığını korumuştur. Bu sebeple aileler bir araya gelip görev ya da ekonomik bir paylaşımda bulunmamış, talep ve istekler ortaya konmamıştır. Çiftin kendi arasındaki paylaşımları, ev ve düğün eşyalarının alınması şeklinde düğün hazırlık süreci geçirilmiştir.

S'nin talebi doğrultusunda ailesinin evinde muhafaza ettiği çeyizlerinin alınması aşamasında; alışlagelen müzikli ve kalabalık törenler ayarında bir etkinlik gerçekleştirilmemiştir. Gelin adayı bu etkinliğin büyük bir tören şeklinde yapılmasının gereksiz olduğunu ifade etmiştir ve isteği kabul edilmiştir. Çeyiz alma ritüeli, K2 ve E2'nin anneleri ile E2'nin erkek arkadaşının katılımıyla yapılmıştır. S'nin annesi çeyiz alma töreninde, gelin adayının arkadaşlarının, çeyizlerin olduğu odanın önünde bekleyerek para istemesi şeklinde bir adetini olduğunu hatırlatmıştır. Bunun üzerine E2 çeyiz eşyalarını taşıyan bireylere para vermiştir. Çeyiz eşyaları çiftin yaşayacağı eve taşınmış ve yerleştirilmiştir.

Düğünden 3 gün önce gerçekleşen kına gecesinin yapılacağı yer seçiminde çift iki opsiyon arasında kararsız kalmasına neden olmuştur. E2, kına ritüelinin gerçekleştirileceği yerin seçilmesi hususunda son kararı E2'ye bıraktı. Kına töreninin planlanmasında da gelin adayının etkin rol oynadığı gözlemlendi. Etkinliğin yapılacağı yere aileler, tören başlangıç saatinden sonra katılım göstermiştir. Aile bireylerinin törene geç katılım göstermesi, çift ve aileler arasında gergin bir ortam oluşmasına sebep olmuştur. Öğretmen olan S'nin törene katılan öğrencileri çifte, organizasyonun yapılması için destek sağlamış ve sorunsuz başlamasını sağlamıştır. Davetlilerin katılımı ve eksikliklerin tamamlanmasıyla gerginlik yumuşatılmıştır. Kınanın K2'nin etrafında çember oluşturan davetliler tarafından gezdirilmesi ritüeli gerçekleştirildi. Damat adayının ve davetlilerin katılımıyla gerçekleşen dans etkinliğinin ardından yapılan kına gezdirilmesini el bağlama etkinliği takip etti. El bağlama etkinliği gelin adayının kız arkadaşları tarafından yapılması talep edildi. K2 bu ritüelin yapılmasını istemediğini söylemesine rağmen etkinliğin yapılmasına izin verdi. K2 ve E2'nin aile bireylerinin katılımıyla gerçekleşen el bağlama ritüelinde taraflar arasında yaşanan uyumsuzluk, sözlü sataşma ve gerginlik oluşmasına sebep oldu. K2'nin aile bireylerinin başlatmış olduğu sürtüşme ortamı kısa süreli

⁴ Düğün Tarihi: 21 Mayıs 2023

*Düğün ve Nişan Yeri: Balıkesir/Altınoluk

**Çiftin ailesi Balıkesir'de yaşam sürmektedir.

bir gerginlik meydana getirdi. K2'nin müdahalesiyle olumsuz ortam sakinleştirildi, dans ve müzik eşliğinde etkinliğe devam edildi.

Nikah töreni şeklinde gerçekleşen düğün töreni; *gelin alıcısı, kuşak bağlama, fotoğraf çekimi* ritüelleri ardından *nikah kıyımı* ile son buldu. Birinci dereceden akrabaların davetli olduğu tören 2 saat sürdü.

K2-E2 çiftinin evlilik sürecinde karar verme ve planlama faaliyetlerinin gelin adayı üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenirken organizasyonun işleyişinde ailelerin pasif bir davranış biçimi benimsediği anlaşılmıştır. Ritüellerin gerçekleştirilmesi ve gerekliliklerin yerine getirilmesi hususunda taleplerini ortaya koymayan aile bireylerinin evlenecek olan çifte fiili ve ekonomik olarak da destek olmadığı izlenmiştir. Çiftin kalabalık bir grupla karmaşık bir karar verme sürecinin oluşmaması isteği sebebiyle, evlilik gereklerini kendileri tarafından gerçekleştirilmesi talebi ailelerin kabulünün alındığı ama sürece katılım göstermediği bir durum ortaya koymuştur. Buradan hareketle kriz durumu yaşanmamasına rağmen aileler ve çift arasında karşılıklı taleplerin açık bir şekilde paylaşılıp paylaşılmadığı anlaşılamamaktadır. Davranış biçimi olarak geri çekildiği anlaşılan aile bireyleri ile evlilik süreci yaşayan çift arasında uzlaşma sağlanma hususunda net bir yargıya varılamamıştır. Sorunsuz atlatılan süreçte iletişimsel bağlamda kopukluklar yaşanmış olabileceği düşünülmüştür.

K3 ve E3⁵'ün süreci aşağıda görülmekte olan tabloda özetlenmiştir.

Tablo 3. Üçüncü Çiftin Evlilik Süreci

Nişan Öncesi ve Nişan Günü⁶

Ailelerin gelenekleri devam ettirme talebi sebebiyle evlilik ritüelleri öncesinde karşılıklı olarak ev ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ailelerin tanışması olarak geçen bu sürecin ardından *kız isteme* ve *söz kesme, söz mendili verme* ritüeli yapılmıştır. Düğünde geline takılması istenen takılarla ilgili talepler damat adayı ve ailesine iletilmiştir. Çekirdek aile bireylerinin bir araya geldiği günde, K3'ün annesi nişan yapılması konusunda ısrarcı bir tavır sergilemiştir. K3 ve E3 tarafından düğünün kısa bir süre sonrası için planlaması isteği paylaşılmış, bu sebeple aradaki zamana nişan töreni sıkıştırmanın kendileri için uygun olmayacağı söylenmiş fakat gelin adayının annesinin ısrarcı tavrı, nişan töreninin planlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Nişan töreni öncesinde aileler karşılıklı olarak birbirlerine Eskişehir ve Bilecek yöresinde adet haline gelmiş olan elbise ve eşyalar alınmıştır. *Erkek tarafı* ve *kız tarafı* olarak yerine getirilmesi gereken alışveriş ritüelinin ardından geniş bir davetli grubunun katıldığı nişan töreni gerçekleştirilmiştir. Nişan töreninde gelin adayının giyeceği kıyafetin seçiminde, annesi ve kız arkadaşı tarafından müdahale edildiği gözlemlendi. *Gösterişli* ve daha *şık* olması gerektiğine dair yapılan yönlendirmeler nişan kıyafetinin tercihinde rol oynamıştır. Söz kesme törenin bir gün sonrasında talep edilen takılar, E3'ün ailesi tarafından alınarak K3'e nişan töreninde takılmıştır.

Düğün Öncesi ve Düğün Günü⁷

Düğünün planlanması esnasında pandemi salgını sebebiyle şehir içi ve şehirler arası yasaklar varlık göstermiştir. Oluşan sınırlama koşullarında çift düğün hazırlıklarını birlikte yapmak zorunda kalmıştır. Gelin adayı nikah eşliğinde sade bir düğün töreni isterken damat adayı müzik ve eğlence unsurlarının

⁵ K3: 30 yaşında, Eskişehirli, lisans mezunu, bilgisayar mühendisi bir kadındır.

E3: 29 yaşında, Bilecikli, lisans mezunu, bilgisayar mühendisi bir erkektir.

⁶ Nişan Tarihi: 1 Şubat 2020

⁷ Düğün Tarihi: 22 Ağustos 2020

*Çiftin ailesi Eskişehir'de yaşam sürmektedir.

hakim olduğu bir tören talep etmiştir. Yaşanan fikir ayrılığı düğünde nikah kıyılarak çözüme ulaştırılmıştır. Düğün öncesinde gelin adayının talebi doğrultusunda *kına hazırlıkları* gerçekleştirildi. Kına töreni için yöresel kıyafet özel olarak gelinin isteği doğrultusunda özel olarak dikilmiştir. Düğün töreni bünyesinde *gelin alıcı* ve *kırmızı kuşak bağlama* ritüelleri yapıldı. Ortak bir kararla uygulanmasına karar verilen bu ritüeller haricinde günün yasak koşulları sebebiyle düğünde yemek dağıtımı yapılamadı. Gelin adayının isteği doğrultusunda kına töreni sadece yakın akraba kadın bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Aile bireylerinin destekleyen bir tavır sergilediği düğün öncesi ve anında ortak talepler çerçevesinde bir süreç yaşandığı izlenmiştir.

K3 ve E3'ün evlilik süreci incelendiğinde ekonomik ve planlama sorumlulukları çift tarafından üstlenilmiştir. Özellikle gelin adayının annesinin isteklerinin ısrarlı bir şekilde ifade ettiği ve annenin işaret ettiği geleneklerin yaşanış şekilleri çerçevesinde sürecin yaşandığı izlenmiştir. Adet, gelenek, görenek ve ritüelleri günün koşulları çerçevesinde yerine getirmeye çalışılan süreçte fikir ayrılıklarının karşılıklı anlayış ve uzlaşısı içerisinde kısa sürede soruna dönüşmeden çözüme kavuşturulduğu anlaşılmaktadır. Evlilik ritüellerine dair fikir ayrılıklarının oluşabildiğinin görüldüğü çiftin evlilik sürecinde gelin adayı ve annesinin isteklerinin etkili olduğu da izlenen hususlardan olmuştur. Uzlaşısı yöntemlerinin ise kabul ve kişisel sınırlara saygı çerçevesinde geliştirildiği tespit edilmiştir.

K3 ve E3'ün düğün süreçlerinde pandemi koşullarının varlık göstermesi, törene etki etmiştir. Bu bağlamda incelenen ilk çift K3 ve E3'ün kız isteme, söz, nişan olarak bir arada tek bir tören üzerinden pandemi koşullarının bir avantaj olarak kendi isteklerine hizmet eder bir vaziyet aldığı saptanırken; K3 ve E3 çiftinin düğün törenleri için dezavantajlı olduğu şekilde yorumlanabilmektedir. Düğüne olan katılımın pandemi yasakları sebebiyle az olması en büyük dezavantaj olarak örneklenebilmektedir. Birinci çift katılımı düşürmek için pandemiye öne sürerken K3 ve E3 çifti pandemi koşullarını ön görerek plan yapsalar da istedikleri kadar katılımlı bir düğün töreni yapamamıştır.

Diğer yandan gelin adayının annesinin nişan olması için ısrar etmesi, damat adayının düğünün şekli için ortaya koyduğu dirençli tavır, sürecin pek çok aile bireyinin etkisiyle gerçekleştiğinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda başta gelin adayının annesi olmak üzere aile bireylerinin gelenek ve göreneklerinin yaşatılmasında benimsediği tavır kültürel yapı hususunda önemli bir ibare olarak yorumlanmaktadır. Annenin gelin olacak kızı üzerinde kurmaya çalıştığı hakimiyet yine birinci çiftin evlilik sürecindeki aile otoritesinin bir başka örneği olarak görülebilmektedir. Birinci çiftin sürecinde hakimiyet kuran baba figürüyken üçüncü çiftte anne figürü olmuştur. Ailelerin hakimiyet ve çocuklarının mutlak sahibi olduğuna dair inanç yönü kültürel olarak benzeşse de otorite figürleri hakim olan aile yapısı, dahil olunan sosyo-kültürel sistem hakkında yorumlar yapılmasına imkanlar sunmaktadır. Baba figürünün karar verici olmayı istemesi ya da karar verici rolüne sahip olması ata erkil bir sistem olarak görülmesini sağlarken; anne figürünün dominant rol oynaması anaerkil bir aile ve kültürel yapıya mensup olunduğu düşüncesini doğurabilmektedir.

Uzlaşının sağlanabilme koşullarında aile bireylerine ve geleneklere karşı çiftin pek çok ödün vererek süreci yönettiği çiftin sürecinde belirtilmesi gereken bir husus olarak görülmektedir. Uzlaşmayı sağlamada kişisel taleplere karşı saygı ve empati, duygusal ve milli değerlere yapılan vurguların etkileri ile sorunların çözümünü sağlamıştır. Birinci çiftin benzer aile taleplerine karşı göstermiş olduğu dirençlerle karşılaştırıldığında geleneklerin yaşanış biçimlerinde üçüncü çift

için duyulan rahatsızlıkların daha az ya da yok denilecek bir durumda olduğu da söylenebilmektedir.

Diğer yandan ailelerin karşılıklı tanışma ziyaretleri yapmaları, söz mendillerinin verilmesi, altınların takılmasının planlaması gibi diğer çiftlerle farklılık gösteren ritüeller olduğu görülmektedir. Bu durum temel evlilik törenlerinin isimlendirme ve süreç içerisinde pek çok çift için gerçekleştirilmesiyle birlikte detay ve ritüellerinde farklılıkların yaşanabileceğinin görülmesini sağlamıştır. Oluşan farklılıkların yöresel kültürel yaşayış farklılıklarından kaynaklanabileceği düşünülmekle birlikte günün koşulları ve ailelerin süreçleri yaşayış tercihlerinin de evlilik törenlerinin yaşayışını etkileyebileceği yönünde bir yorum yapmam mümkündür.

K4 ve E4⁸'ün evlilik süreci aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 4. Dördüncü Çiftin Evlilik Süreci

Nişan Öncesi ve Nişan Günü

K4 ve E4'ün çekirdek ailelerinin bir araya geldiği *tanışma* töreninde *kız isteme* ritüeli de gerçekleştirilmiştir. 5 Ağustos 2022 tarihinde yapılan törende; 1 Ekim 2022 nişan, 21 Haziran 2023 düğün tarihi olarak belirlenmiştir. K4'ün iş çalışma düzeni ve izin tarihleriyle uyumlu olabilmesi gerekçesiyle K4'ün son kararıyla belirlenmiştir. Törende ailelerin birbirinden talep ve istekleri olmamıştır.

Belirtilmiş olan tanışma törenin ardından gelin adayının ailesi de damat adayının ailesi tarafından görüşmek üzerine evlerine davet edilmiştir. Nişan ve düğün planlamasına dair detaylar görüşülmüştür. Nişan ve düğün yeri konusunda fikir ayrılıkları yaşanmıştır. Damat adayının, gelinin annesinin ve gelinin düğün yerine dair farklı talepleri olması görüşmenin gergin bir şekilde devam etmesine ortam hazırlamıştır. Gelin adayı, çift olarak konuya dair orta yolu bulup ailelere iletebileceklerini söylemiştir. Bu şekilde gergin ortam yok edilmiştir.

Çift arasında düğünün yerine dair yapılan görüşmelerde gelin adayının orta yol bulma, uzlaşısı çabaları ortak bir karar verme noktasında yetersiz kalmıştır. 24 Eylül 2022 tarihinde gelin adayının ailesi, nişan ile ilgili çiftin kararını öğrenmek istemiştir. Gelin adayı ortak bir karara varamadıklarını ve gergin sürecin devam ettiğini açıklamıştır. Gelin adayının babası bu duruma önce sert bir tavır sergilemişse de ailelerin görüşmesi gerektiğini belirtmiş ve kızının her zaman yanında olduğunu ifade eden bir konuşma yapmıştır.

Gelin adayı hariç çekirdek aile bireylerinin katılımıyla damat adayının ailesinin evinde yapılan aile toplantısında düğün yeri sorunu tekrar görüşülmüştür. Toplantıda, gelin adayının talebiyle düğün yerinin kendi memleketinde olması konusundaki isteği tekrar ortaya konmuş fakat damat adayı ve ailesi tarafından bu isteğe direnç gösterilmiş kendi memleketlerinde düğün yapma ısrarları devam ettirilmiştir. Damat adayının kendi isteği doğrultusunda tek bir düğün törenin olması söylenmiştir. Gelin adayının orta yolu bulma hususunda önerdiği uzlaşısı opsiyonları özellikle damat adayı tarafından tamamen ret edilmiş, ailesi tarafından da bu davranış biçimi desteklenmiştir. Bu sürecin devamında çift, arasındaki fikir ayrılıklarına çözüm bulmak için görüşmeye devam etmiştir. Fakat karar birliğine varılamayarak şiddetli bir kavga sonucunda ayrılık durumu gerçekleşmiştir. Damat adayının ailesinin yaşanan problemli duruma dair çözüm çabaları gösterdiği gözlenmemiş çekingen bir tavır ortaya konulduğu izlenmiştir.

⁸ K4: 30 yaşında, Balıkesirli, lisans mezunu, çevre mühendisliği yapan bir kadındır.

E4: 34 yaşında, İzmirli, lisans mezunu, muhasebecilik yapan bir erkektir.

Düğün Öncesi ve Düğün Günü

Çiftin ayrılık kararı alması sebebiyle düğün töreni gerçekleşmemiştir.

K4-E4 çiftinin evliliğe giden süreçte yaşadıkları orta yolu bulma noktasında bütün aile bireylerinin etkili olduğunu düşündürmüştür. Farklı istek ve taleplerin ortaya konduğu nişan ve düğün planlama süresinde gelin adayı ve ailesinin uzlaşmaya daha açık bir tavır sergilediği izlenmesine rağmen damat adayı ve ailesinin bireysel ve kültürel farklılıkları öncelemediği anlaşılmıştır. Planlama aşamasında bütün aile bireylerini ilgilendiren bir fikir alışverişi damat ve gelin adayının kişisel sirtüşmelerine dönüşerek çözümsüz bir hal almıştır. Aile bireylerinin uzlaşısı sağlanması noktasında etkin rol oynamaması veya oynamayı tercih etmemesi durumu başlayan evlilik sürecinin düğün öncesi ayrılık şeklinde sonuçlanmasına sebep olmuştur.

Çiftin yaşadığı evlilik sürecinde çatışmanın temel sebebinin düğün yeri ve düğün şekli hususu olduğu izlenmektedir. Bu durum İzmir’de yaşayan damat adayı ve ailesinin İzmir’de tek bir düğün töreni yapılması; Balıkesir’de yaşayan gelin adayı ve ailesinin İzmir’de ve Balıkesir’de iki düğün yapılması istekleri çerçevesinde gelişmiştir. Tek bir yerde düğün yapılması isteği gelin adayı tarafından damat adayına sorulduğunda kişisel plan ve isteklerinin bu yönde olduğu şeklinde ısrarcı bir cevap alınmıştır. Ekonomik sebeplerin bu istek üzerinde etkisi yine gelin adayı tarafından damat adayına sorulduğunda çatışma büyümüş, gelin adayının kendi memleketlerinde yani Balıkesir’de yapılacak törenin masraflarını karşılamayı kabul edeceği teklifi sunulmuştur. Yapıcı bir öneri olarak değerlendirilebilecek olan bu uzlaşma çabası, damat adayının inatlaşmaları neticesinde ilişkiyi ve töreni sonlandırma noktasına getirmiştir.

Damat adayının baskın bir şekilde şekillendirici rol oynadığı süreçte, krizleri gelin adayının ailesinin daha yapıcı çözümlerle atlatmaya çalıştığı gözlenirken; damat adayının ailesinin tepkisiz kalmayı tercih etmesi yıkıcı bir uzlaşma iletişim biçimi seçtiği yönünde yorumlanabilmektedir. Aileler ile evlenecek çift arasında bir çatışma yaşanmamış olmakla birlikte gelin adayının aile bireylerinin benimsediği yapıcı tutum kişiler arası çatışmaları kuşaklar arası uzlaşma unsurlarıyla çözme hususunda örnekendirilebilmektedir. Ailelerin yaş ve yaşantılarının fazlalığı sebebiyle çözüm önerileriyle örnekte olduğu gibi, olumlu yönde ilişkiyi yönlendirme çabaları her zaman başarıyla sonuçlanmasa da kültürümüzde var olan *atanın yol gösterici misyonuna sahipliği* ve olgunlukla karmaşayı çözme isteği olarak açıklanabilmektedir. Bu sebeple dördüncü çiftin yaşamış olduğu bu süreç, kuşaklar arası farkların olumlu yansımalarının anlaşılabilmesi açısından kıymetli bulunmaktadır.

4. Verilerin Yorumlanması

Planlamasından düğün töreninin dahil olunan kısımlarına kadar geçen süreçte yapılan gözlemlerin yorumlanması hususunda üzerinde durulması gerekli noktalar olduğu düşünülmektedir. Araştırma sürecinde öne çıkan konular, ara başlıklar olarak ele alınarak yorumlanmıştır.

4.1. Karar Süreçleri, Çatışma ve Uzlaşısı

Öne çıkan ilk konu, karar sürecindeki roller üzerinedir. Gelinin isteklerinin belirleyici bir faktör olduğu, özellikle K1’in kendi ailesi tarafından göz ardı edilmiştir. Birinci çiftin evlilik sürecinde genç kuşakların istek ve talepleri dinlenmemiş, anlaşılmamış olup bu durum çatışmaları beraberinde getirmiştir. Düğün törenlerinin gerçekleştirilebilmesi için gelin ve damat adaylarının mutlak varlığının gerekliliği ve yetişkin olmalarının vermiş olduğu roller sebebiyle

yaşanan törenlerde karar verici merci olarak görülmesi gerektiği düşünülmektedir. Ailelerin, çocuklarının yaş ve konumlarından bağımsız olarak üzerlerinden kurmak istediği otorite kültürünün bir uzantısı olarak yorumlanabilmektedir. Ailenin çocuklarını mülkiyetinde görmesi inancı kültürel değerlerin bir sonucu olarak değerlendirilebilmektedir. Bu durum bölgeden bölgeye, coğrafyadan coğrafyaya değişiklik gösterebildiği gibi aileler arasında da değişiklik gösterebilmektedir. Birinci ve üçüncü çiftin evlilik süreçlerinde aile bireylerinin otorite kurma çabaları kültürel özelliklerinin benzer inançlar çevresinde geliştiğini düşündürmektedir. Baskın olan aile bireyleri ise kültürün değişkenliğe uğradığı noktalar olarak gözlenmektedir. Birinci çiftin sürecini gelin babası, üçüncü çiftin sürecini gelin annesi yönetmek istemiştir. Kuşaklar arasındaki farkların anlaşılmasına imkan sağlayan evlilik süreçlerinde, 2 çift ve ailelerinin törenlerin selameti açısından uzlaşısı yollarıyla çözüme kavuşturduğu izlenmiştir.

K3 ve E3'ün evlilik sürecinde yaşananlar kuşaklar arası uzlaşısı şemsiyesinden değerlendirildiğinde aile bireylerinin özellikle gelin adayının annesinin istek ve taleplerinin birincil derecede etkili olduğu saptanmıştır. Aile ile çift arasında şiddetli bir gergin ortam yaratılmamasına rağmen ailenin olaylar üzerinde geleneklerin yaşatılması gerektiğine dair baskın talep olduğu evlilik sürecinin bütününde görülmüştür. Sosyo ekonomik günün şartlarının (pandemi) kısıtlamaları çerçevesinde düğün töreninin tesadüfi olarak çiftin istediği şekilde sakin ve az davetli katılımı ile gerçekleştiği elde edilen bir diğer saptama olmuştur. Birinci ve üçüncü çiftin süreçlerinde benzer olan noktalardan birisi de pandemi etkileri olmuştur. Birinci çiftin sürecinde ailenin çocukları üzerinde kurmaya çalıştığı otorite N ve M çiftinde anne tarafından sağlanmaya çalışılmıştır. Bu durum benzer kültürel unsurlara sahip olduğunun düşündürdüğü bir etken olmuştur.

K4 ve E4'ün evliliğe giden süreçte yaşadıkları fikir ayrılıklarında, uzlaşısı çabalarının tek taraflı etkili olmayacağını anlaşılmaya hizmet etmiştir. Evlilik sürecinde sorunlar yaşanmasının doğal olduğunun kabulü gibi uzlaşıda da ortak bir çaba ve aile bireylerinin yapıcı olması zorunluluğunun olması gerektiği düşünülmüştür. Diğer üç çiftin evlilik süreçlerinde, genel itibarıyla gelin adayının ve gelinin annesinin taleplerinin baskın rol oynadığı izlenirken K4-E4 çiftinin evlilik sürecinde damat adayının baskın bir konuma büründüğü saptanmıştır. Uzlaşısı noktasında ise çözümsüzlüğü sürdürme yönünde bir tavır sergilediği gözlenmiştir. Bu durumda kuşaklar arasındaki çatışma yerine kişilerarası çatışma unsurları görülmekle birlikte eski kuşakların (gelin adayının ailesinin) çözüm önerileri kültürümüzde yer alan ataların yol gösterici misyonu ile ilişkilendirilebilmektedir. Bu bağlamda eski kuşakların deneyim ve oldun tavır sergilemiş olması çok değerli bir örnek olarak görülmektedir.

4.2. Tören Ritüelleri ve Kültürel Miras

Diğer üzerinde durulmasının önemli olduğu düşünülen unsur toplumsal öğreti ve kabullerdir. Düğünün danslı ve müzikli bir şekilde yapılmıyor olmasının toplum tarafından gelinin -kusurlu- bulunabileceği yönünde bir dayatma birinci çiftin evlilik sürecinde gelin adayı K1'in ailesi tarafından ortaya konmuştur. Düğün törenlerinin çeşitli coğrafyalarda çeşitli şekillerde yapıldığı bilinmekle birlikte, müzik ve dansın mutluluğu ve kadının -düzgün- bir kadın olduğuna dair algıyı belirliyor oluşu gözlemlenmiştir. Yüzyıllar boyunca yaşamaya devam eden değerli geleneklerimiz bünyesinde önemli bir yer tutan düğün törenlerinin zaten başlı başına mutluluğun dışı vurulduğu bir gün olduğuna inanılmaktadır. Mutluluk çevresinde gelişen pek çok duygunun enerjik ve kültürel anlamlar taşıyan tınılarla anlamlandırılması çok kabul edilebilir bir durumken; değişen toplumsal yapı ve kuşaklarla birlikte mutluluğun farklı

şekillerde de ifade edilebileceği göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Aynı zamanda kadınlar üzerinden çeşitli olumsuz mesajların anlaşılmasının bir diğer sebebi olarak ataerkil bir kültürel sisteme dahil olunduğu durumu da düşünülebilmektedir. Aile bireylerinin evlilik sürecini şekillendirme çabalarının, bu ataerkil sistem bünyesinde kadınlara yüklenen rollerin düğün törenleri üzerindeki yansımaları olarak görülebilecek olan durum yine benimsenen kültürel değerlerle anlamlandırılabilir. Ailelerin dahil olduğu toplumsal sistemler değişen kuşaklarla değişiklik gösterilmekte ve yeni kuşaklar ile aileleri arasındaki çatışmalara sebep olabilmektedir.

Evliliğe dair etkinlik ve tören ritüellerinin zamanlaması ve şekillenmesinde, birinci dereceden aile bireyleri ve yakınlar dışında çevresel faktörlerin, alışkanlıkların ve uzak çevredeki bireylerin, ortam ve günün sosyo-ekonomik şartlarının da etkili olabileceği görülmüştür. Kına töreninin gündüz yapılamayacağı öğretisinin uzak çevredeki bireyler tarafından aktarılması, düğün töreni esnasında uzak akrabaların gelini oynatmak için ısrar etmesi ve oynamazsa yanlış anlaşılabilirliğini ifade etmeleri, aile bireyleri arasındaki toplantılarda oluşan stres ortamı sebebiyle kısa zamana sığdırılarak sorunların engellenmesinin amaçlanması etkili olan çevresel durumlara verilebilecek örneklerdendir.

Gözlenmiş olan evlilik süreçlerinden elde edilen bir diğer önemli sonuç, çiftlerin törenin gereklerini üstlenme taleplerinin ailelerin evlilik ritüellerine yaklaşımını şekillendirdiği üzerinedir. Karar verme, planlama ve ekonomik maliyetler bünyesinde sorumlulukları üstlenen çiftlerin aile bireylerinin talep ve isteklerini paylaşma noktasında geri çekilen bir tavır sergileyerek kaçınan bir tutumla sürecin geçmesini bekleyebileceği görülmektedir. K2 ve E2'nin evlilik sürecinde aile bireylerinin fikir ayrılığına sebebiyet veren bir tavır benimsememesine rağmen sürece aktif bir şekilde katılmamış olması, kuşaklar arasındaki iletişim hususunda başarılı bir iletişim süreci olarak değerlendirilmemiştir. Geleneksel ritüellerin, ekonomik ve bireysel zevklerden kaynaklanan sebeplerle atlanması durumunun aile bireylerinin katkıları olmaları halinde değişiklik gösterilebileceği öngörülmüştür.

Pandemi koşullarının kısıtlayıcı bir unsur olarak yaşandığı süreçte yaşanan evlilik ritüelleri birinci çift için yapılmak istenen törenin kabul edilmesini kolaylaştırıcı bir unsur olarak etki ederken üçüncü çiftin (K3 ve E3) düğün törenlerine katılımı olumsuz etkilemiştir.

Elde edilmiş olan bu veriler somut olmayan kültürel mirasların korunması hususunda Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde kültürel unsurların devamlılığına dair yapılması gerekenler konulu başlık altında yer almakta olan *gençlerin bilinçlendirilmesi, kültüre yaklaştırılması ve eğitilmesi gerektiği* hususlarını karşılar nitelikte bulunmuştur. Genç bireylerle aileleri arasında oluşan kuşak ve anlayış farklılıklarında özendirme, saygı uyandırma unsurlarının kullanılması sayesinde uzlaşma sürecinin yaşanmasına gerek kalmayacağı şeklinde bir yorum getirilmektedir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Toplumsal hayat içerisinde bireyleri birbirine bağlayan unsurlardan olan ritüel ve törenler kültürel değerler çerçevesinde değişiklik göstermekte ve farklı anlamlar içermektedir. Kültürel değerlerle şekillenen özel günlerin anlamlandırılma biçimleri bireylerin zihinlerinde ve hayatlarında farklı şekillerde yer bulmaktadır. Doğum, düğün, başarıların kutlanması, yolculuk öncesi ayrılık, yolculuk sonrası kavuşma, dini gereklilikleri yerine getirmek için yapılan toplu törenler, ölümlerden sonra gerçekleştirilen cenaze törenleri ortak kültür değerlerini paylaşan

bireylerin hayatlarında var olan ortak kültürel etkinliklerdendir. Belirtilmiş olan kültürel etkinliklerden biri olan düğün törenlerinde gerçekleştirilen ritüelleri toplumsal düzlemde farklı niyetler, duygu ve düşünceler barındırmaktadır.

Çalışma kapsamında aile bireylerinin bütünü özellikle farklı kuşaklar olarak nitelendirilebilecek bireylerin çatışmalar yaşadığı gözlemlenmiştir. Yaşanan çatışmalarda yaş, cinsiyet ve toplumsal rollerin de etkili olabileceği yönünde düşüncelerin oluşmasına ortam hazırlayabileceği yönünde yorumlanmıştır. İncelenen evlilik süreci kapsamındaki törenlerde, çatışmaların farklı evrelerden geçerek (kavga, hakaret, ikna) ortak fedakarlıklar neticesinde uzlaşısı aşamasıyla çözüme kavuşturulabildiği saptanmıştır. Araştırılan soruların cevapları belirtilen haliyle çalışmaya not edilmiş bulunmaktadır.

Bireysel farklılıkların oluşturduğu çatışmaların kuşaklar arası uzlaşısı yöntemiyle çözüme kavuşturulması zorunluluğuna inanıldığı bu çalışmada elde edilen verilen ışığında ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Mutlu bir gün olarak görülmekte olan düğün törenlerinde dans ve müzik kullanımının önem taşıdığı gözlenmiştir. Olumlu duyguların yaşandığı kabulüyle yapılan bu törenlerin sakinlik içinde değil coşku ve yüksek sesli bir şekilde yapılması gerektiğine inanıldığı görülmüştür.
- Dans ve müzik dahil edilmeyen törenlerin ölüm, ayıplanma gerektiren durumlar, eksiklik, küçük düşürücü geçmiş yaşam, kusurlu kadın davranışı gibi algılara sebebiyet vereceği yönünde toplumsal algılara dair bilgi sahibi olunan bu çalışmayla, düğün törenini düzenleyen ailelerin ve bünyesindeki bireylerin farklı niyet ve algılara sahip olabileceği izlenmiştir.
- Düğün töreni için her aile bireyinin farklı bir rol ve sorumluluğunun olduğunu gözlemlenmiştir. Gelin adaylarının söz haklarının, tutum ve isteklerinin şekillendirici güçlü bir etkisi olduğu saptanmıştır.
- Ortak nokta bulma noktasında farklı aile bireylerinin etkin rol oynayabileceği izlenmiştir.
- Toplumun görünmeyen ama bireylerin hayatlarını çevreleyen kurallar bütünü bu kutlama töreninin birçok aşamasında etkisini hissettirmiştir.
- Benzer coğrafyalarda yaşamasına rağmen ailelerin düğün törenlerine dair bakış açıları değişiklik gösterebilmektedir. İncelenen çiftlerden K2-E2'nin ailesi geleneksel ritüellerin atlanarak törenlerin yapılması noktasında çatışma yaratmazken K3-E3'ün aileleri geleneksel bir ritüel planlaması yapılması noktasında ısrarcı olmuş, K1-E1 çiftinin gelin adayının ailesi düğünün istediği sınırlar dahilinde yapılabilmesi için kuvvetli bir direnç göstermiştir.
- Ailelerin çocukları üzerinde hakimiyet kurmaları yönünde geliştirdiği inanç düğün törenleri kapsamında da etkisini hissettirebilmektedir. Birinci ve üçüncü sırada evlilik törenleri gözlemlenen çiftte bariz bir şekilde görülmekte olan bu durum ailelerin sahip olduğu kültürel yapı unsurlarının yansımaları olarak yorumlanabilmektedir.
- Ailelerin dahil olduğu toplumsal yapı sistemi gelin adaylarının üzerinden mesajlar anlaşılmasına imkan tanımaktadır. Ataerkil bir sistemde gelin adayları üzerinden

gelişen olumsuz mesajların anlaşılabilirlik durumu yine sahip olunan kültürel değerler kapsamında değerlendirilebilmektedir.

- Aile bireylerinin direnç gösterdiği hususlar göz önünde bulundurulduğunda; ait olunan toplumsal sistem, ait olunan inanç sistemleri, benimsenen gelenek ve göreneklerin devamlılığının sağlanması yönünde bir istekleri olduğu anlaşılmaktadır. Genel çerçevede kültürel unsurlar olarak nitelendirilebilecek olan bu talepler, yaşayışın olduğu gibi sürdürülmesi, değişikliğe uğratılmaması, günün koşullarından bağımsız bir akışta olması olarak da ifade edilebilmektedir.
- Genç kuşakların kültürel unsurlar kapsamında bulunan gelenek ve görenek pratiklerini reddettiği görülebilmektedir. Bunun sebeplerinin çeşitlendirilmesinin mümkün olduğu gözlenirken kültürel unsurların anlamlarının arka fonunu bilinmemesi, önemsememesi, günün koşullarını benimse isteği, ekonomik zorlayıcı sebepler, çevresel sebepler olarak sıralanabilmektedir.
- Pandemi koşullarının birinci ve üçüncü çiftin süreçlerinin şekillendirici bir etkisi olurken, diğer çiftlerin süreçlerinin pandemiden sonraya denk gelmesi sebebiyle etkisi hissedilmemiştir.

Yukarıda belirtilmiş olan sonuçlar gözlemlenen örnekleme dair not edilmiş ilk çıkarımlar olmuştur. Fakat bütün bunlarla birlikte yapılan bu çalışma, hayatın içinden ama şaşırtıcı bulunan çok önemli bir sonucun elde edilmesini sağlamıştır. Düğün örnekleminin analiz edilmesi aşamasında kuşak farklılıklarının kültürel değerlerimizle olan ilişkisi ve bakış açısı elde edilmiştir. Kültürel değerlerimizin yaşatılmasının gerekliliğe inanmakla birlikte kuşaklar arası yaşanan çatışmalara, düğün törenlerinde de rastlamanın mümkün olacağı sonucu uzlaşısı yolunu işaret etmektedir. Geleneklerimizin; anlamları bazen unutulurken bazen şekil değiştirerek bizi biz yapan kültürel değerlerimizle birlikte önemli işlevleri olduğu bilinmektedir. Dünyanın neresine gidersek gidelim benliğimizi oluşturan toplumsal kültür mirasımıza -hele ki her şeyin yozlaşmaya hatta yok olmaya yüz tuttuğu günümüzde- dikkatle sahip çıkılmalıdır. Elbette ki daha sonraki nesillere bir bayrak gibi taşınması gerektiği düşünülen kültürel mirasımız, günlük hayattaki yansımalarında değişik uygulamalarla süslenebilmektedir. Değişen kuşaklar kültürel yapıya farklı perspektiflerden bakabilmektedir. Ama özellikle Türk kültüründe çok önemli olan bir diğer değer yani aile olma kavramının bu hususta yol gösterici olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aile bünyesinde farklılıkları barındırabilen toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmektedir. Buradan da anlaşılabilirliği gibi iyi ve kötü olan her şey öncelikle ailede deneyimlenmektedir. Mutlulukla planlanan düğün törenlerinin ilk örnekleri de ailede gözlemlenmekte ve hayata dair pek çok fikir yapısı bu şekilde meydana gelmektedir.

Bütün bunlar çalışma ekseninde düşünüldüğünde, mutluluğun yaşandığı en önemli törenlerden biri olan düğünlerde kuşak farklarının meydana getirdiği karmaşaya çözüm olarak orta noktada buluşma, aile bütünlüğü ve değerlerini benimseme hususları gösterilebilmektedir. Kültürel değerlerimizin değişen pek çok dünya düzenine rağmen bizi biz yapan en önemli şeyler olduğu düşüncesi çerçevesinde, bundan sonra coğrafyamızda veya dünyada yaşanan bu ve benzeri durumlara yapılan bu çalışmanın yol göstermesi umulmaktadır. Kuşaklar arası perspektiflerin gözlemlenmesine imkan sağlamış olan bu evlilik süreçleri; özellikle anne-kız veya baba-kız ekseninde yaşandığı görülen çatışmalar, aile kültüründe kıymetli ve yol gösterici kabul edilen baba-ata ve ana motifimize atfedilen önemin de anlaşılmasını sağlayan bir unsur olmuştur. Yaşanan çatışmaya bulunan ortak yol, etkinliğin planlanmasında aile ve toplumsal değerlerin göz önünde bulundurulması kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımı konusunda

değerli bulunmuş daha sonra yapılacak çalışmalarda da böyle olumlu sonuçlara ulaşılması umulmaktadır. Diğer yandan uzlaşısı sürecince geçen yoğun diyalog sürecinin, gelenek ve göreneklere karşı saygı, özendirme unsurlarına başvurulması ile birlikte kısılacağı hatta gerek kalmadan genç bireylerin ve ailelerin birbirini anlayabileceği bir düğün süreci yaşayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda somut olmayan kültürel miras unsurları şemsiyesi altında yer alan düğün törenlerinin, önce ailede ardından toplumda doğru şekilde anlatılması, aktarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çocukluk dönemlerinde zihinlerde kültürel miras ürünlerine karşı olumlu fikir yapılarının oluşturulması, toplumdaki bireylere bir mecburiyet, yük olarak değil zenginlik olarak aktarılması hususunun daha sağlıklı ilişkilere ve toplumsal bir düzene ortam hazırlayacağına inanılmaktadır.

Kültürel mirasa dair memnun edici sonuçların elde edildiği bu çalışmaya dair son bir hatırlatma yapılması uygun bulunmuştur. Bu çalışma 4 çiftin evlilik süreçlerinin incelendiği, gerçekleşen algıların ölçüldüğü çok sınırlı bir örneklem çevresinde yapılmıştır. Bu sebeple elde edilmiş olan bulgu ve sonuçlar bütün düğün törenlerini kapsamamaktadır. Daha sonra konu kapsamında çalışma ortaya koyacak araştırmacıların, daha geniş örneklem üzerinde çalışması, daha kapsamlı araştırmalar ortaya konması temenni edilmektedir. Bu çalışmanın daha sonraki araştırmacılara kaynaklık etmesi ve ilham vermesi arzulanmakla birlikte üretilecek her çalışmanın iletişim kanallarını açık tutmak suretiyle kültürel mirasımızın taşınması hususunda çok kıymetli olacağı düşünülmektedir.

*Örneklem olarak incelenen evlilik ritüellerindeki çiftler;

K1-E1

K2-E2

K3-E3

K4-E4

şeklinde kodlanarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazar(lar) aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır(lar):

1- Araştırmacılar çalışmaya eşit katkı sunmuştur.

2-Araştırma, Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 18.09.2024 tarihli ve 74 sayılı toplantısında alınan kararla etik unsurlar bağlamında uygun bulunmuştur. Etik kurul onayı alınan çalışmaya dair evlilik süreçleri incelenen çiflere, çalışmanın gönüllük esasıyla yapıldığı ve kişisel verilerinin diğer kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiş olup, araştırmanın yapılmasına izin verdiklerine dair beyanları alınmıştır.

3- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Akgün, S. (2020). Geleneğin geleceğe aktarımında evlilik öncesi âdetler: Bursa şehri kına gecesi tavuk alma örneği. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (48), 155-171. <https://doi.org/10.21563/sutad.856457>
- Akyürek, R. (2020). Aydın yöresi tahtacılarında düğün gelenekleri: Bayrak dikme-tapı/sahabı-baş kurbanı-barışma yemeği-ocak kazma ritüeller. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (93), 193-205.
- Alpargu, M. (2019). Nogaylarda düğün gelenekleri. *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (1), 59-67.
- Alpyıldız, E. (2020). Evlenme geçiş dönemi geleneğine müzik davranışları açısından bakış: Gelin ağlatma-alma-indirme havaları örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 267-277. <https://doi.org/10.38155/ksbd.691681>
- Altınkaynak, E. (2007). Urumlarda aile, gelenekleri ve kurumsal yapısı. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (4), 98-105. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.162>
- Alver, K. (2004). Türk sosyolojisinde Amerikan sosyolojisinin etkileri (başlangıç dönemi). *Sosyoloji Dergisi*, (12-13), 213-221.
- Aydemir, A. (2013). Türk dünyasında bazı düğün terimleri ve al duvak geleneği üzerine. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 619-655. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3715>
- Aydın, A. E. (2020). Kuşak çalışmalarındaki tartışmalı konulara ilişkin bir değerlendirme. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 8(1), 17-34. <https://doi.org/10.32705/yorumyonetim.707744>
- Bağı, R. (2019). Geleneğin sürekliliği ve kültürel mirasın aktarımında Niğde düğünleri ve müzisyenler. *OPUS International Journal of Society Researches*, (19), 1225-1254. <https://doi.org/10.26466/opus.593570>
- Başdin, A. (2017). İctimai gelenekler açısından Selçuklularda toy, düğün törenleri ve gelenekleri (Sultan Alp Arslan Dönemi). *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 400-406. <https://doi.org/10.33905/bseusbed.334463>
- Berber, O. (2009). Türk kültüründe eğlence ve birlik unsuru olarak düğünler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 1-11.
- Boratav, P. N. (1973). *100 soruda Türk folkloru*. Gerçek Yayınevi.

- Brown, D. (2003). Ways dietitians of different generations can work together. *Journal of the American Dietetic Association*, 103(11), 1461-1462. <https://doi.org/10.1016/j.jada.2003.09.003>
- Büyükokutan Töret, A. (2017). Geleneksel Türk düğünlerinde oyuna kaldırıcı kadınlar: bireysel ve toplumsal işlevleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (15), 161-174. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11662>
- Ceyhun Sezgin, A. & Onur, M. (2017). Kültür mirası düğün yemekleri'nin gastronomi turizmi açısından incelenmesi: Erzincan ili örneği. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Özel Sayısı), 203-214.
- Chen, H. (2010). Advertising and generational identity: A theoretical model. *American Academy of Advertising Conference Proceedings*, 132-140.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2021). *Araştırma tasarımı*. Nobel Yayınevi.
- Çakır, R. (2020). Türkmen-Türk düğün törenlerinde söylenen alkış-dileklerin kullanım yerleri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 467-490. <https://doi.org/10.32449/egetid.718168>
- Çetin, C. (2008). Türk düğün gelenekleri ve kutsal evlilik ritüeli. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (2), 111-126.
- Dalyan, M. G. (2011). XIX. yüzyıl Nasturilerinde evlilik ve düğün. *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (3), 661-673. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2383>
- Dawson, B. & Trapp R. (2001). *Basic&clinical biostatistics*. Susan E. White (Eds). McGraw-Hill Medical Publishing Division.
- Demir, B. (2016). Türk ve Rus halklarında eskimeyen gelenek düğün. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 1-18.
- Demirbaş, U. (2010). Günümüz İzmir yöresi düğün geleneklerinde tasavvufi müzik unsurları ve işlevleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, (5), 178-193.
- Dikici, E. & Şener, B. (2022). Erzincan düğün geleneklerinde değişim. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 409-420. <https://doi.org/10.36362/gumus.1029578>
- Doğan, İ.(1995). *Sosyoloji*. Sistem Yayınları.
- Erdem Nas, G. (2015). Yörük kültüründe düğün-ölüm âdetleri ve adlandırmaları. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, (2), 25-32. <https://doi.org/10.20322/lt.71799>
- Erdoğan, E. (2019). Seyyah notlarına göre Safevilerde düğün, ölüm, yas ve bayram merasimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (47), 238-250. <https://doi.org/10.35237/sufesosbil.586457>
- Ergun, M. (2014). Düğün kavgalarının mitolojik kökenleri. *Milli Folklor*, (101), 60-72.
- Ergun, P. (2010). Türk gelininin mitolojik göçü. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 275-290.
- Eroğlu, E. & Sarıca, N. (2010). Midyat Süryanilerinin düğün gelenekleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (3), 1189-1199. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3680>

- France, A., & Roberts, S. (2015). The problem of social generations: A critique of the new emerging orthodoxy in youth studies. *Journal of Youth Studies*, 18(2), 215-230. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.944122>
- Giddens, A.(2000). *Sosyoloji*. Ayraç Yayınları.
- Haldun, İ. (1989). *Mukaddime*. MEB Yayınları.
- Kabak, T. (2017). Trabzon-Arsin ilçesi düğün adetleri. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (1), 55-70.
- Kahvecioğlu Sarı, H. (2017). Honaz'da yaşayan Ahıska Türklerinin düğün törenleri üzerine bir araştırma. *SOBIDER The Journal of Social Sciences*, (13), 205-215. <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.3673>
- Kanca, B. & Unur, K. (2020). İstanbul'un düğün turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, (2), 311-327. <https://doi.org/10.24010/soid.702953>
- Keha, M. (2017). Düğünlerde yaşanan olumsuzluklara karşı Osmanlı Devleti'nin almaya çalıştığı tedbirler. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (3), 517-523.
- Kramer, S. N. (1990). *Tarih Sümer'de başlar*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kyles, D. (2005). Managing your multigenerational workforce. *Strategic Finance*, (6), 53-55.
- Mammadova, G. (2022). Azerbaycan'daki düğün törenlerinin çeşitliliği bağlamında Nahçıvan bölgesinin düğün gelenekleri. *Rast Müzikoloji Dergisi*, (3), 329-344. <https://doi.org/10.12975/rastmd.20221031>
- Nuruzade, S. (2018). Halkın milli manevi değeri olarak Azerbaycanlıların geleneksel düğün töreni. *Kültür Evreni*, (35), 64-77
- Örnek, S. V. (1997). *Türk halk bilimi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özdemir, İ. (2021). Kültürlerarası iletişimin önemi. *Folklor/Edebiyat*, (2), 28-29.
- Özen, A. & Adar, Ç. (2020). Somut olmayan kültürel miraslarımızın korunmasında düğün gelenekleri; Dodurga düğünleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, (59), 2602-2617. <https://doi.org/10.26450/jshsr.2031>
- Özer, Ç. (2020). Sosyal bir seremoni: Anadolu'da düğün yemekleri ve ritüelleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 15(8), 3677-3690. <http://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.46346>
- Özsavlı, H. (2017). Urfa Ermenilerinde nişan, düğün ve cenaze gelenekleri. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 217-232.
- Reeves, T. C., & Oh, E. (2008). Generational differences. In *Handbook of research on educational communications and technology*. J. Michael Spector vd. (Eds.). Routledge.
- Sağlam, S. (2016). Türkiye'de köyle ilgili uygulama ve çalışmalar ile Türk sosyolojisindeki yansımaları. *Sosyoloji Konferansları*, (53), 221-255. <http://dx.doi.org/10.18368/IU/sk.17721>
- Sander, O. (2011). *Siyasi tarih ilkçağdan 1918'e*. İmge Kitabevi Yayınları.

- Subaşı, E. (2018). Sivas düğünlerinde gelin hamamına gelin bohçası hazırlama geleneği. *Arış Dergisi*, (13), 37-45. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.77>
- Tarçın, G. (2020). Geçmişten günümüze Kilis'te evlenme gelenekleri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, (2), 408-441. <https://doi.org/10.32321/cutad.731929>
- Taylan, N. (1991). *Anahatlarıyla İslam felsefesi kaynakları temsilcileri tesirleri*. Ensar Neşriyat.
- TDK.(2024, 30 Ocak). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Turan, Z. (2014). Geçmişten günümüze Makedonya Türklerinin evlenme düğün gelenekleri. *Fine Arts*, (4), 181-191. <https://doi.org/10.12739/10.12739>
- Twenge, J. M. vd. (2010). Generational differences in work values: Leisure and extrinsic values increasing, social and intrinsic values decreasing. *Journal of Management*, 36(5), 1117-1142. <https://doi.org/10.1177/0149206309352246>
- Uğurlu, S., & Koca, S. K. (2011). Sakarya örneğinden hareketle gelin kıyafetinde meydana gelen değişim. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (1), 1290-1300.
- UNESCO. (2023, 20 Şubat). UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. "Sözleşmeler". <https://www.unesco.org.tr/Pages/158/177/S%C3%B6zle%C5%9Fmeler>
- Unur, K. vd. (2017). Yeni bir turistik ürün olarak düğün turizmi: Alanyazın incelemesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (17.Ulusal Turizm Kongresi Özel Sayısı), 149-163.
- Ünal, A. (2016). Yahudi düğün gelenekleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, (2), 225-241. <https://doi.org/10.15869/itobiad.47522>
- Willetts, D. (2010). *How the baby boomers took their children's future-and why they should give it back, the pinch*. Atlantic.
- Wyn, J., & Woodman, D. (2006). Generation, youth and social change in Australia. *Journal of Youth Studies*, 9(5), 495-514. <https://doi.org/10.1080/13676260600805713>
- Yakıcı, A. (1991). Düğün kelimesi ve kültürümüzdeki yeri üzerine. *Milli Folklor Dergisi*, (2), 3-36.
- Yalçın, S., & Arık, S. (2017). Bereket kavramının Trakya bölgesi düğün törenleri geleneği ile ilişkilendirilmesi. *Akademik Sanat*, (4), 73-86.
- Yiğit, N. H. (2019). Afyonkarahisar ili Pazarağaç kasabası düğün adetleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 273-282.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, M. A. (2012). Kadın icracılar bağlamında Balıkesir düğün törenlerinde mani icrası. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 113-132.
- Zaripova Çetin, Ç. (2005). Tatar Türklerinin düğün geleneği. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, (3), 92-119.
- Zemke, R. vd. (2000). *Generations at work*. AMACOM.